

1917 - 1962

Z ostatniej chwili

1 LISTOPADA BR. W ZWIĄZKU RADZIECKIM WYSTRZELONO RAKIETĘ KOSMICZNĄ W KIERUNKU PLANETY MARS. WYSTRZELENIA RAKIETY W STRONĘ MARSA DOKONANO PO RAZ PIERWSZY. LOT STACJI MIEDZYPLANETARNEJ „MARS-1” DO PLANETY MARS BĘDZIE TRWAŁ PONAD 7 MIESIĘCY. WSZYSTKIE URZĄDZENIA FUNKCJONUJĄ DOBRZE.

ŽIVOT
KULTURNĚ – SOCIALNÍ ČASOPIS

NECH ŽIE A VÍŤAŽI

VEC SOCIALIZMU

A MIERU!

Uplynulo 45 rokov od Veľkej októbrevej revolúcie. Skoro trikrát toľko času uplynulo od uverejnenia „Komunistického manifestu“. A len rok nas delí od schválenia na XXII. Sjazde Komunistickej strany Sovietskeho svazu programu výstavby komunizmu, pomenovaného Chruščovom „Komunistickým manifestom našich čias.“ Tieto tri dátumy sú so sebou organický späť. Sú miľovými stĺpmi historického procesu, ktorý vytýčuje cestu rozvoja súčasnej spoločnosti.

Cím bol komunizmus pred 120 rokmi? Bol ideou vybiehajúcou do budúcnosti bystrozrakosťou hodnotenia javov prebiehajúcich vo svete a pre veľmi mnohých — bol ešte jednou štachetnou utopiu. Pred 45 rokmi, keď ruský proletariát zbavil sa nadvlády cárizmu, keď vznikol prvý na svete socialistický štát — Sovietsky svaz — táto idea začala byť prevetovaná do života.

Hoci prvý socialistický štát bol v tých rokoch slabý, vyničený a izolovaný nepriateľskými kordónmi — vodcovia buržoazného sveta pokúsili sa zadráviliť ruskú revolúciu nakoľko chápali, že jej význam vybieha do ďalekej budúcnosti. Ale tieto pokusy sa nevydarili a každý nasledujúci rok upervňoval výstavbu socializmu v SSSR a poširoval medzinárodný význam prvej socialistickej revolúcie.

45 rokov nie je veľa v živote národa. A predsa udalosti, ktoré v tomto krátkom historickom období zmenili tvár sveta, ktorý nás obklopuje majú epochálny význam. XXII. Sjazd, pomenovaný Sjazdom budovateľov komunizmu, ukázal veľkosť tých premien a perspektív blízkych rokov. Rokov, v ktorých to, čo však bolo výmyslom najsmelšej fantázie, stane sa skutočnosťou: komunizmus.

Komunizmus — to je mier. Tá pravda, ktorú hlásal Lenin, keď nadhodil heslo mierového spolunažívania a mierového súťaženia dvoch systémov — socialistického a kapitalistického našlo výrečnu ilustráciu v našich časoch. XXII. Sjazd ešte raz potvrdil, že mierové spolunažívanie je generálnou línou celej politiky SSSR, ešte raz potvrdil, že aj pred úplným výfazstvom socializmu je možné vyhnúť sa vojne.

V tomto hodnotení je skrytá hlbka premien, ktoré nastali od času, keď krajina socialismu stavala svoje prvé kroky obklopená múrom nepriateľstva kapitalistického sveta. Vznik mohutného socialistického tábora, rozpadnutie sa posledných hradieb kolonializmu, rozdrvených osloboditeľským bojom národov, milióny ľudí na svete podporujúce záležitosť zachovania mieru — toto všetko spravilo, že možnosti eliminovania svetovej vojny zo života ľudstva, stali sa reálne.

Sila SSSR, výmoci, ktorá sa stala pionierom kozmickej éry, sila celého socialistického tábora znásobená morálou silou konstruktívnej, pružnej a kon-

zekventne mierovej politiky spravila, že práve socializmus stáva sa činiteľom rozhodujúcim o osude sveta, že vďaka nemu sily vojny boli obmedzené vo svojich možnostiach pôsobenia.

Hlas Sovietskeho svazu, ktorý dnes vyzýva k vyriešeniu najpalčivejších problémov, takých ako všeobecné a úplne odzbrojenie, normalizovanie nemeckej otázky cestou rokovania, a mierové vyriešenie napäťa spôsobeného bezpríkladnou agresívou akciou Spojených štátov na nezávislosť Kuby, náhľadza stále väčší ohlas na celom svete. Lebo je to hlas rozumu, preplnený pocitom zodpovednosti za budúcnosť celého ľudstva, všetkých národov.

Komunizmus — to blahobyt, to vtelenie do praxe zásady „každému podľa jeho potrieb“. Ako ďaleko bolo všakedy, a dokonca nie tak veľmi dávno, predstaviť si, čo — v súhlase s programom KSSS bude vybudované ešte v priebehu života nášho pokolenia. Ďaleko si to mohli predstaviť vojaci revolúcie, budovatelia Magnitogorska, obranci Stalingradu a tí, ktorí vyzdvihovali rúmovišť vojnovu zničenie SSSR. Niekoľko ďaleko padne aj mnohým z nás uprostred každodenných starostí, predstaviť si to, čo dnes už nie je vzdialenosť v produkcií na hlavu jedného obyvateľa.

A predsa je to tak reálne, ako reálne sú sputníky a kozmické rakety nad ktorými žasol celý svet, ako reálne sú obrovské úspechy sovietskeho hospodárstva, ako reálne sú mimoriadne úspechy sovietskej techniky a vedy.

„Socializmus — povedal Nikita Chruščov na XXII. Sjazde — už nie len v budúcnosti, ale teraz dáva mnohé prostriedky, hmotné a duševné národom, ktoré vykročili na cestu budovania nového života. Príklad socialistických krajín stáva sa stále atrakčnejší pre pracujúcich všetkých krajín. Stále širšie a hlbšie šíria sa idey komunizmu, strhujúce do historickej tvorby stovky miliónov ľudí.“

Výstavba komunizmu stáva sa najlepším agitátorom jeho ideí. A bude nám v stále väčšom merítku spôsobujúci, že oslobodené krajiny prinutene odpracovávajú oneskorenie trvajúce storočia, zvolia si cestu na ktorej jedine je možné toto dosiahnuť — nekapitalistickú cestu rozvoja, vojdu na cestu socialismu aj vyspelé krajiny, perspektív rozvoja ktorých sú uzavreté do blíudneho kruhu kapitalistických rozporov.

Praktická výrečnosť prechodu do výstavby komunizmu, sila žiarenia priekladu zriadenia, ktoré najplnejším a najväsestrannejším spôsobom bude uspokojovať nároky spoločnosti, konečným spôsobom rozhodne o výsledkoch veľkého svetového súťaženia dvoch zriadení. Takou alebo inou cestou národy, vlastnou vôleou menia zriadenie. Socializmus bude víťazif, bude ísť vpred svetom a splní presvedčenie vyjadrené XXII. Sjazdom — že „prídu časy, keď d'etí a vnuči tých, ktorí dnes nechápu a neakceptujú komunizmus, budú žiť v komunizme“.

NASZ KOMENTARZ

Dramatyczne napięcie minionego tygodnia, spowodowane polityką Stanów Zjednoczonych przekształca się w rzeczywiste rokowania. Świat odetchnął z ulgą, bacząc śledząc rozmowy z którymi wiążą duże nadzieje, wierząc, że rozwiążanie ostatniego konfliktu otworzy drogę do uregulowania innych nabrzmiałych problemów międzynarodowych. Charakterystyczny jest fakt, że zarówno wielu mężów stanu jak i komentatorów politycznych podkreśla olbrzymie opanowanie Związku Radzieckiego, który nie dopuścił do konfliktu zbrojnego.

Przyczyna ostatniego napięcia jest bowiem w rzeczywistości ta sama co w innych konfliktach międzynarodowych, agresywna polityka określonych kół amerykańskich. Nikt nie jest w stanie zaprzeczyć, że Kuba była celem ingerencji i provokacji inspirowanych i kierowanych przez Stany Zjednoczone. Waszyngton nie odmawia innym, posłusznym sobie państwowom południowo-amerykańskim prawa do rozbudowy sił zbrojnych, przeciwnie, sam wywiera nacisk na ich rozbudowę. Kubie odmówiono tego prawa. Więcej, Fidel Castro niejednokrotnie proponował Stanom Zjednoczonym zawarcie porozumienia o współpracy, domagając się tylko jednego: gwarancji bezpieczeństwa i integralności Kuby. Waszyngton nie tylko odrzuca z uporem wszystkie tego rodzaju propozycje, lecz równocześnie wzmagają nagonkę antykubańską, uciekając się nawet do otwartej agresji zbrojnej. W tej sytuacji Kuba zmuszona była zatroszczyć się o własne bezpieczeństwo, wracając się o pomoc do krajów zaprzysiężonych.

Stany Zjednoczone, największe mocarstwo kapitalistyczne, które opasały siecią baz kraje socjalistyczne, poczuły się nagle zagrożone. Uciekły się do metody, która postawiła świat na skraju wojny — do blokady morskiej. Dlaczego Stany Zjednoczone nie usiłowały udowadniać swego „zagrożenia“ w Radzie Bezpieczeństwa i żądać obrony

przed tym zagrożeniem? Ponieważ — jak stwierdził to przedstawiciel USA — „Rada Bezpieczeństwa nigdy nie zaakceptowałaby posunięcia USA“. Zwróćmy uwagę na fakt, że przecież to Stany Zjednoczone i ich sojusznicy posiadają w tej instytucji większość głosów.

Związek Radziecki nie dał się sprowokować, czyniąc olbrzymie wysiłki, by uchronić świat przed konfliktem zbrojnym. Te fakty są zbyt świeże, by treba je było przypominać. Uporczywie odmawiane dotychczas przez Stany Zjednoczone gwarancje bezpieczeństwa dla Kuby zostały obiecane przez Kennedyego. Związek Radziecki psotał wyciąć z terytorium Kuby broń, nazywaną przez Kennedyego ofensywą i sam zaproponował, by odbyło się to pod kontrolą międzynarodową. I w tym wypadku, na marginesie konfliktu nasuwa się drugi wniosek: wbrew dotychczasowym twierdzeniom propagandy amerykańskiej, nie jesteśmy przeciwni międzynarodowej kontroli w wypadku, gdy chodzi o rzeczywiste rozbrojenie, dokonywane po uprzednim uzyskaniu konkretnych gwarancji. Ten wniosek również nie uszedł uwagi komentatorów politycznych i światowej opinii publicznej, która raz jeszcze przekonała się naocznie, że podstawą polityki Związku Radzieckiego jest zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa wszystkim narodom i krajom. Tym się tłumaczy fakt, że w krytycznym konflikcie pokojowe wysiłki Związku Radzieckiego wspierane były potężnymi demonstracjami światowej opinii publicznej. Nie było natomiast żadnych szerszych sił społecznych, które by popierały politykę amerykańską względem Kuby.

Wielu mężów stanu nie wyłączając trzeźwych polityków Stanów Zjednoczonych wyciągnęło — zdaje się — słusne wnioski z ostatnich wydarzeń, gdyż przekonali się, że awanturnica polityka nie znajdzie poparcia wśród milionów ludzi różnych narodów, warstw społecznych, przekonali politycznych. Przekonali się, że igranie na krawędzi wojny może spowodować nieobliczalne skutki także dla samych inicjatorów takiej polityki. I tym się chyba tłumaczy między innymi fakt, że po dramatycznym napięciu siłszy coraz więcej trzeźwych głosów, nie tylko komentatorów politycznych, lecz także wpływowych mężów stanu.

„Powinniśmy być zdolni osiągnąć rychlo porozumienie w sprawie zakazu doświadczalnych eks-

ploji jądrowych oraz udzielić zdecydowanych dyrektyw zmierzających do uzgodnienia głównych elementów pierwszego etapu powszechnego rozbrojenia“ — pisze do premiera Chruszczowa premier Macmillan.

„Rozwój wydarzeń powinien doprowadzić do podjęcie kroków, jakie są jeszcze konieczne dla rozwiązania kryzysu, by móc zabrać się do rozwiązania dalszych ogólnych problemów i zabezpieczyć pokój światowy“ — oświadczył rzecznik premiera Włoch, Fanfaneigo.

Minister spraw zagranicznych Belgii, były sekretarz NATO — Spaak oświadczył natomiast, że należy podziękować i pogratulować Chruszczowowi za podjęte przez niego posunięcia. Być może, że w wyniku tych ostatnich dni, pełnych kryzysu wyłoni się coś dobrego.

Tego właśnie oczekuje światowa opinia publiczna. Oczekuje, że w ślad za deklaracjami zachodnich mężów stanu pojedą czynny, świadczące o szerszym dążeniu do uregulowania spornych spraw i usunięcia ognisk zapalnych. Do takich należą niewątpliwie sprawy baz na obcych terytoriach, rozbrojenia i zakazu broni termojądrowej, stosunków między państwami NATO i UKŁADU Warszawskiego, a szczególnie utworzenia zdemilitaryzowanych, bezatomowych stref w najbardziej zapalnych rejonach świata.

Zdajemy sobie sprawę, że rozpoczęte już rokowania w sprawie konfliktu spowodowanego polityką USA względem Kuby, jak również w innych sprawach są skomplikowane, wymagające dobrej woli i zdrowego rozsądku wszystkich zainteresowanych stron. Fidel Castro jasno sprecyzował, że sama deklaracja Stanów Zjednoczonych na temat bezpieczeństwa Kuby nie wystarcza, Kuba jest bowiem krajem suwerennym i jako taki ma prawo w pełni korzystać z owoców wolności i suwerenności, której nikt nie może ograniczać.

Wierzymy jednak, że zdrowy rozsądek, który raz już zwyciężył, ma przed sobą przyszłość.

HUMANIZMUS NÁŠHO SVETA

Kedykoľvek sa ľudia v minulosti za-mýšľali nad stavom spoločnosti a úlohami človeka v nej, dochádzali k zistie-niu, že spoločnosť treba zreformovať a človeka v nej poľudniť. Okolo nich bolo málo potešiteľných javov: vojny a lúpeže, násilnosti a vraždy, ziskuch-tivost a nesmierne túžby po moci a vládnutí, neresti a bieda. Len málo mûdrych ľudí videlo krvopotnú cestu z tohto marazmu a ľudského zaklia-tia. Aj to väčšina z nich, ak sa chcela a mohla nejakým vyjadriť o svojej ne-spokojnosti a túžbach po lepšom sve-te, vytvárala si predstavy utopistických svetov, „slnčených štátov“, ideálnej spravodlivosti, ak už nehovoríme o zbožných túžbach len po záhrabnom vyrovnaní. Ľudia cítili, že ich stav je dôkaz neprimeraný, nezodpovedajúci ľudským potrebám preto snivali a fan-tazívali, preto sa utiekali k bož-stvám — aby našli aspoň niekde úte-chu pred krievou. Z toho vzniklo mno-ho sentimentalizmu, filantropie, sama-ritánska, lebo ľudské bolo pomáhať a súcit. No tým sa veci neriešili: dá-vala sa náplasť a koreň plodiaci zlo zostával. Ošetroval sa ranený, ale brloh nečistoty stále ohrozoval zdravie ľudí. Človek pomáhajúci, spolučítia-či stal sa ľudským — humanistom.

Keď dnes čítame spisy utopistických mysliteľov, prichodí nám nevyhnutne obdivovať tú smelosť a čistotu ducha, ktorú si zachovali v prostredí bohatom na nespravodlivosť a na kňažské zdô-vodňovanie vtedajšej nerovnosti, v čase otrokárstva a galejníckych práv, v čase neľudských práv feudála a ka-pitalistu nad pracujúcim človekom. Pod tvrdým príkonom moci sa ozý-vali spev a kvilenie poddaných, vybu-chovali kriky vzbúrencom, a nakoniec sa lámal ich vzor. Nedozreli časy, ne-prišli vodcovia, čo by vedeli zorganiza-zovať ľud a postaviť mu veľké nové spoločenské ideály: zákony ľudskej mravnosti a ľudského spolužitia. Mno-hé krásne myšlienky a pohyby v minu-losti boli nalomené, ak už nie úplne zničené zbrojou mocou či neskorším kompromisom — keď sa upokojo-li osobné túžby vodcov vzbúr. Kolko skvostných myšlienok a sociálnych po-hybov ostalo zaseknutých zo strachu a neistoty pred dôsledkami. A kolko veľkých križiackych a bratovražed-ných bojov sa viedlo pre malicherné a pomýlené záujmy, pre klamivú bludičku šťastia. Kto by spočítal tie märne a smutné boje, ktoré prinášali ľu-dom krv a novú biedu? A predsa ľudia-sli ďalej; ak ich podneti boli zneuži-

té, krivo či zlomyselné chápane a v ohni zadúšané, predsa šla dejinami kraváva nič ľudskosti, a dvihalo no-vých veštov, nové povstania, nové myšlienkové a spoločenské systémy. Človek znova dvihal hlavu k slnku, znova sa uznojenými rukami vbáral do zeme a dovolal z nej nielen obžívnu pre seba, ale i myšlienky do hlavy. Idey o súručenstve pracujúcich, o zlobe proti vladárom, o kráse sveta bez pánov. Zo zeme vzšiel, v zemi našiel korene svojej existencie, v boji s ňou vytváral si prostriedky na uľahčenie práce a z nej sa ako Ikarus vznášal do nových svetov, aby si ich stvoril zase tu... — na zemi.

Prečasto, keď chodíme po tejto zemi, ktorú rukami i nohami hnetieme a ktorá je konečne až dnes ozajstnou zemou-matkou, darkynou bohatých plodov, myslíme na boj a trápenie, ktorými človek i ľudstvo museli prejsť po dnešné časy. A neraz chytí človeka úzkosť, či je hodný potomok a užívateľ toho všetkého, čo tu generácie ľudí prihotovili, či bude vedieť ich hrivnu správne rozmnožiť. Veď myšlienka so-cializmu bola jedna z najdrahších a zároveň najviac prenasledovaných ešte aj v nedávnej minulosti — a dnes je tu, uskutočňuje sa a uskutočňuje ju i svoju prácou. Pravda-že, mnoho ľudí prišlo k nej ako slepé kura k zrnu, mnoho ľudí sa na nej len prižívuje, cudzopasí a vystiera si ľuďom krásne bydliško. Nie sme imúnni, všeličo sa na nás nalepi, mnohú záfaž nesieme z predsocialisti-cích čias, človek je krehká nádoba a všeličo sa do nej vojde. No hodnota človeka je a rastie len premáhaním zlých sklonov a pestováním ušľachti-lých citov a myšlienok. Dnes sumu ľudskosti napĺňa komunistická morálka, a tá má za sebou aj administratívne záemie, aj strážcov poriadku. Naše časy nemajú v minulosti obdoby; nikdy predtým sa nezabezpečoval ľu-dom spravodlivý a rovný život a nikdy to nepodporovala štátna moc ani iná moc. V tom je prevratný rozdiel me-dzi včerajškom a dneškom.

Dnes a zajtra nás formuje a stále viac bude formovať „morálny kódex budovateľa komunizmu“. Nik mu neuje-de, každý sa už dnes oň aspoň snaží oprieť. A ten mimo iné hovorí: „Hu-manne vzťahy a vzájomná úcta medzi ľuďmi: človek je človeku priateľom, súdruhom a bratom.“ Pripomína nám to niečo? Pripomína — dviesiacročnú minulosť, keď tieto slová boli vlastne bezobsažnými, lebo ich nijaká spoloč-

nosť nevedela naplniť činmi. Pravda-že, humánne vzťahy sú vlastne ešte len pred nami, doterajši svet ich plne ne-zabezpečoval a starý svet ich len po-krytecky hľásal. A z toho čosi prešlo spolu s ľudmi aj do našich čias. To je vždy tak, že prechodné časy sa vyznačujú na jednej strane veľkým ideo-vým a pracovným zanieteniem až sebažertvou a na druhej strane dožívaním a křečovitým pridŕžaním sa starých zlomyselných a sebeckých záuj-mov a spôsobov. A proti nim treba ísť

veľriek. Ľudskosť je na pochode a ko-munizmus jej ozáruje cestu. Pochod je dlhý, lebo istý čas potrvá, kým sa všetci ľudia naučia svedomite pracovať a chrániť socialistickú vlast, ktorú vojde do nich vysoké vedomie spoločenskej povinnosti, kolektivizmu a súdrúzskej vzájomnej pomoci, starostlivosti a za-chovanie a rozmnoženie spoločenských hodnôt, pocitosti a pravdivosti, mra-vnej čistoty a skromnosti, vzájomnej úcty, nezmieriteľnosti voči nespravc-dlivosti, prízivnictvu, karierizmu a

Národy našich krajín obetavo pracujú pre lepšiu budúlosť sveta — socia-lizmu a komunizmu. Každý krok vpred na tej ceste upevňuje a znásobuje sily socializmu, demokracie a mieru" — povedal N. S. Chruščov v gratulačnom te-legrame pri priležitosti Státneho sviatku PRL.

tvrdzo. Treba tvrdzo odsúdil hladkých plžov, nikdy a v ničom si nepáliacich prsty, treba odokrývať svojpomocné združenia nepočitivých, ale moc chce-júcich ľudí, tepať nemysliacich, no po-kryteckých prikyvovočov.

To všetko v mene budúcnosti, v me-ne nových humánnych vzťahov, pod-la ktorých sa človek človeku stáva priateľom a súdruhom. Obzor nám ne-zacončia zlomyselnosti a nepremysle-nosti, obzor je stále jasnejší a k ne-mu kráča stále viac ľudí. Voľakedy to boli len husie pochody, dnes je to riava

hrabivosti, ktorý nás naplno prenikne pocit bratstva a nezmieriteľnosti voči národnnej a rasovej nenávisti, voči ne-priateľom komunizmu a mieru — o čom všetkom hovorí morálny kódex budo-vateľa komunizmu. Veľa toho už v nás je a veľa nám ešte chýba. Ešte nám treba dobývať mnoho hradieb a prekračovať najrozličnejšie zátarasy a barikády. Nás však vede stále viacej vpred hviezdu komunizmu, tá najväčšia hviezda ľudskosti. Humanizmus vkočil do nášho sveta.

ZE ŠWIATA

ZSRR

W Moskwie buduje się rocznie 18 nowych mieszkań na 1000 mieszkańców. Dla porównania warto podać, że w Nowym Jorku buduje się 6 mieszkań, w Paryżu — 4 a w Londynie — 1 mieszkanie. W okresie ostatnich 5 lat co trzeci mieszkańców stolicy ZSRR przeniósł się do nowego mieszkania.

Od 1958 r. ZSRR zajmuje pierwsze miejsce na świecie pod względem ilości budowanych mieszkań na 1000 mieszkańców. W ciągu najbliższych 20 lat w miastach i osiedlach ma być zbudowanych 86 milionów mieszkań a na wsi kilkadesiąt milionów domów.

Produkcja przemysłowa Związku Radzieckiego w ciągu 9 miesięcy bież. roku zwiększa się o 9,5 procent, w porównaniu z tym samym okresem u-biegłego roku.

WATYKAN

11 października w Watykanie otwarty został Sobór Powszechny Kościoła Rzymsko-Katolickiego, w którym bierze udział przeszło 2,5 tysiąca duchowników Kościoła z rozmaitych krajów świata.

II Sobór Watykański uchwałi na swym posie-dzeniu plenarnym apel do wszystkich ludzi i wszys-tkich narodów „o zba-wienie, milosć i pokój“. Pod apelem podpisali się duchownicy kościelni wszys-tkich krajów. „Nie ma ani jednego człowieka — głosi ten komunikat — któremu wojna nie była

by nienawistna i który nie byłby przepojony gorącym dążeniem do pokoju“. Apel nie zawiera akcen-tów klatwy, ani potepie-nia w stosunku do nicze-go i do nikogo. Jedynym sformułowaniem, mają-cym sens negacji potepie-nia jest w apelu zwrot do-tyczący niszczycielskiej si-ly broni atomowej.

SYRIA

Dyrektor urzędu do spraw bawełny — Ratab Dżabir — oświadczył tu, że w tym roku zbioru bawełny w Syrii są rekordowe. Wynoszą one 150 tysięcy ton i są wyższe o 20 procen-tów w porównaniu z rokiem ubiegłym. Planta-cje bawełny w Syrii zajmują 300 tysięcy hektarów. Bawełna jest jednym z podstawowych artykułów rolnych, eksportowanych przez Syrię.

MAROKO

W tym roku do pierw-szych klas państwowych i prywatnych szkół podsta-wowych w Maroku przyjęto 30 tysięcy dzieci. Przed uzyskaniem niepo-dległości naukę w klasach pierwszych rozpoczęto co roku zaledwie 20 tysięcy dzieci. W 1956 r. do wszy-stkich szkół podsta-wowych i średnich uczęszczało 380 tysięcy uczniów. Był to pierwszy rok nie-podległości kraju.

Minister oświaty Maroka — Ben Abbes — oświadczył, że w tym roku szkol-nictwo otrzymało 2.900 nowych izb lekcyjnych, z których 1/4 zbudowano ze środków własnych ludno-ści.

CIEL' Č. 1

Pod predsedníctvom ministerského predsedu Józefa Cyrankiewicza v miestnostiach Rady ministrov vo Varšave, 317 predsedov miestnych národných výborov zo všetkých okresov Poľska; predsedov prezidií okresných národných výborov, po jednom z každého vojvodstva, ako aj predsedov a tajomníkov prezidií vojvodských národných výborov za účasti I. tajomníka KC PZPR Władysława Gomułku — jednalo o základnej úlohe miestnych národných výborov — zvýšení poľnohospodárskej výrobky.

Dva dni trvala živá diskusia na porade, ktoré sa zúčastnili členovia vedenia strany a vlády: Stefan Je-drzykowski, Edward Ochab, Roman Zamrowski, Stefan Ignar, Zenon Nowak, Eugeniusz Szyr, mnogi vedúci zainteresovaných ministerstiev, predsedov Ustredného sväzu rolníckych kružkov Franciszek Gesing ako aj predstaviteľa organizácií spojených s prácou na dedine. Základom diskusie bol už skôr rozoslany referát ministra poľnohospodárstva dr. M. Jagielskiego na tému „Aktuálne úlohy miestnych národných výborov v obore poľnohospodárstva.“

Zahajujúc poradu min. predsedu Cyrankiewicza v krátkom preslove pripomienal, že je to prvá celoštátna porada miestnych národných výborov, ktoré roz-hodujú najbezprostrednejšie o dobrej, slabej alebo zlej realizácii úloh hospodárskych týkajúcich sa poľnohospodárskej výrobky.

Min. predsedu zdôraznil význam výšky úrody zemiakov a obilia na terénoch niektorých vojvodstiev na nižšej úrovni, ako roku 1961, následkom nepriaznivých po-ventrnostných podmienok.

Mimoriadnu pozornosť min. predsedu venoval nutno-sti udržania súčasne — napriek tažkostiam spojeným s predvídaným nedostatkom krmív — patričného počtu ošípaných.

Za účelom čelenia týmto tažkostiam padlo rozhodnutie o okamžitej pomoci hospodárstvam v okresoch postihnutej najväčšimi tažkostiam s krmívom.

Už od 15. októbra jednotlivé dedinské hospodárstva kontraktujú ošípané — v niektorých okresoch a nie-koľkých vojvodstvach (o.i. v krajkovskom) budú môcť nakúpiť krmiva vo výške od 60 do 100 kg za každé 100 kg živej váhy — podľa úrovne úrody a lokálnej krmovi-novej situácie. V najbližšej budúlosťi rozhodne sa o dalšom zvýšení krmovinovej pomoci pre hospodárstva

kontraktujúce ošípane. Od rozvahy roľníkov, ktorým prichádza s pomocou štát záleží možnosť ďalšieho zvý-šenia živočisnej výroby v budúcom roku. Je to v záuj-me roľníkov.

Rozvoj poľnohospodárstva, ochrana rastlín, hospodá-renie semenami, nadzor nad melioráciou, obhospodáre-nie ešte ľadom ležiacej pôdy, rozumné hospodárenie obecným fondom, spolupráca GRN s rolnickými krúž-ками — povedal min. predsedu — to sú prostredky priamo alebo nepriamo dávajúce štátu väčšie množstvo poľnohospodárskych výrobkov.

Diskusia potvrdila aké nevyčerpateľné sú možnosti ini-ciatiwy a zavádzania GRN rôznorodých foriem a metód v oblasti modernizovania a rozvoja poľnohospodárskej výroby. Hlavná pozornosť rečníkov bola usmernená na formy riadenia a organizovania poľnohospodárskej vý-roby v obci. Poukazovali o.i. na:

— Na význam obecných plánov rozvoja poľnohos-podárska, ktoré sú jedným z najdôležitejších či-tniteľov v pravidelnom rozvoji poľnohospodárstva oslobodzujúcich iniciatívu roľníkov — ak sú vyprá-vované za ich účasti a podrobne prediskutované na obecných schôdzkach.

— Boli prediskutované záležitosti týkajúce sa me-chanizácie poľnohospodárstva a odstránenia vyskytu-júcich sa este nedostatkov, najmä nedostatočné sta-rostlivosť o cenné náradie.

— Bolo diskutované využitie rezérv v zanedba-ných a opustených hospodárstvach, veľmi rozdro-bených ako aj záležitosť obhospodárenia ľadom le-žiacej pôdy.

— Diskusia zaoberala sa prácou agronóma na de-dine, ktorého hlavnou úlohou a povinnosťou mala by byť pomoc v realizácii semenárskych plánov, pro-gram ochrany rastlín, výzvanie kvalifikácie roľ-níkov, práca nie za pisacím stolom ale priamo vo výrobe, v opredí GRN a rolnické krúžky ako aj popredný vidiecky aktív.

— Veľa miesta v diskusii bolo venované práci roľ-níckych krúžkov. „Tam, kde sú aktívne rolnické krúžky a miestne národné výbory, ráhnie a lepšie sa pracuje“, hovorili v diskusii. Rolnické krúžky zoskupujúce najaktívnejších gazdov môžu mať zá-sadný vplyv na realizáciu obecného plánu a správne poskytovanie pomoci štátu jednotlivým hospodárstvam, a GRN mali by sa snažiť upevniť rozvoj krúžkov na svojom teréne.

(DOKONCENIE NA STR. 4)

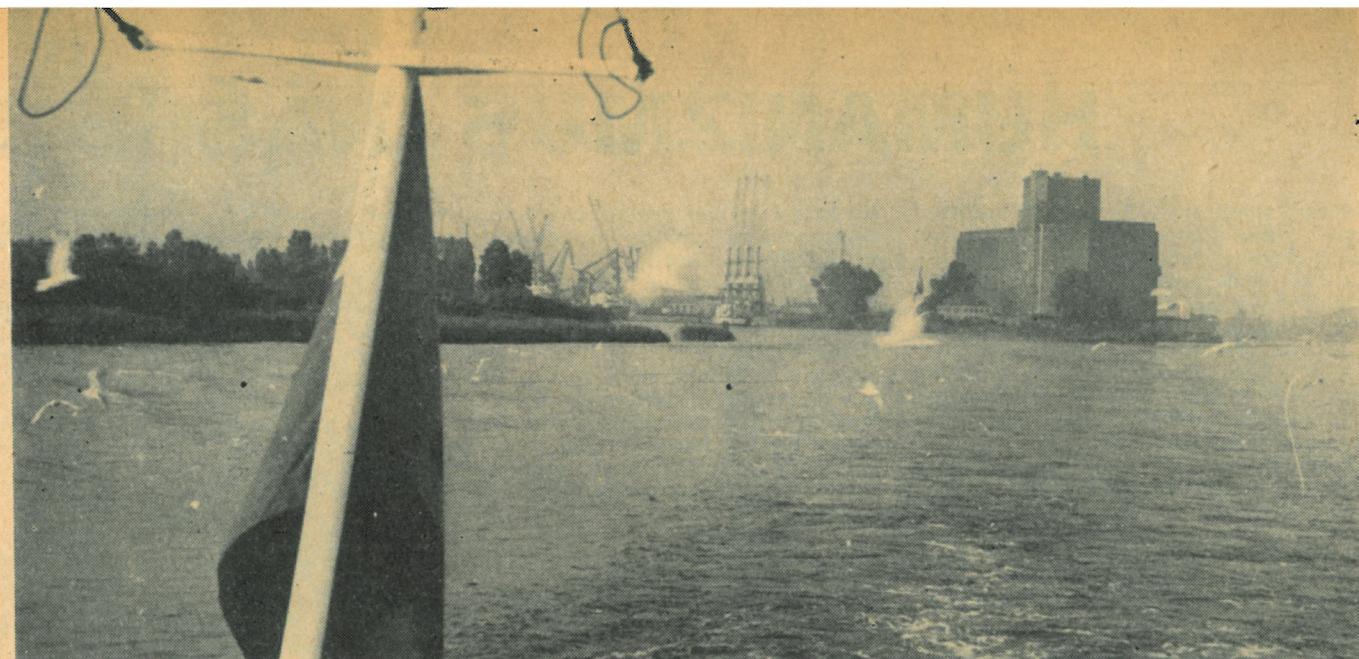
Už v roku 160 n.l. Klaudius Ptolemajovec, matematik, astronóm a zemepisec z Alexандrie vo svojom diele „Geografia“ spomína, že v oblasti ústia Odry bývali Iudia, ktorých menoval „Sedini“, je to zánam o Iudskej siedlisku, ktoré sa nachádzalo na mieste súčasného mesta.

V X. stor. od roku 967 mesto sa nachádza pod vládom Mieszka I. Z tohto obdobia zachovali sa spojenky Ibrahima ibn Jakuba — židovského kupca z arabskej časti Španielska — ktorý vo svojej zpráve o ceste do Strednej Európy, popisuje štetinské hradisko ako plniace vtedy dôležité funkcie obchodné, politické, a náboženské, nachadzajúce sa pod nadvládou Poľska a obývané poľskými kmeňmi.

Slovenský Štetín pred tisíc rokmi skladal sa z obranného hradu, v ktorom sa tiež nachádzal chrám Triglava, ďalej obchodné podhradie spojené s obytnou štvrtou a prístavom. V XII. stor. mesto počítalo asi 9 tisíc obyvateľov, čo bolo na vtedajšie časy dosť veľké stredisko.

Obyvatelia mesta žili z práce na mori. Boli to moreplavci, kupci, prístavní pilíti a rybári. Tu tiež bývali staviteľia lodí a remeselnici zaobrajúci sa dodávaním seba vyrábaných lan, plachiet a kotiev. Hrad vznášal sa na vysokej oderskej skale a mal oválny tvár v prostriedku zužený, pripomínajúci osmičku. Trošku viac na západ, na malej vyvýšenine bol vybudovaný menší hrad vo forme vysunutej obrannej pevnosti. Medzi nimi, nad brehami Odry rozkladalo sa podhradie obklopené obrannými múrmi, ktoré spolu s múrmi hradov spôsobovalo, že mesto v tých časoch bolo nedobytné. Staly rozvoj mesta spôsobil, že pomorské kniežatá v začiatkoch XIII. stor. sfahujú svoje sídlo z Kamienia do Štetína.

Mimoriadne priažnive pre rozvoj mesta je XIV. stor. V tom období bol aj vybudovaný zámok nachadzajúci sa dnes na mieste bývalého hradu.

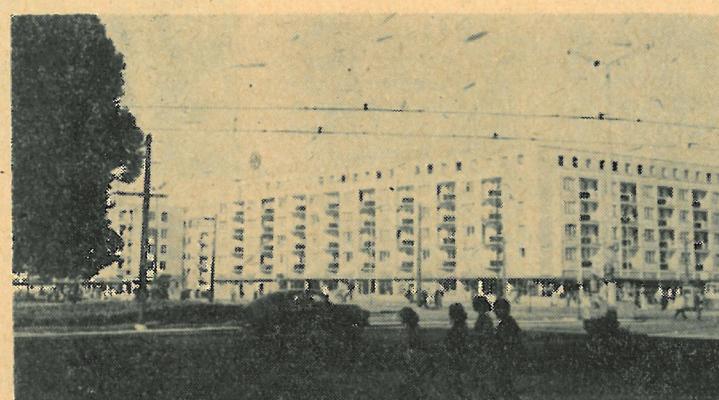

Na poloostrove Ewa nachádza sa zdaleka viditeľná, obrovská, niekoľkoposchodová budova — po vojne odbudovaný obilný elevá-

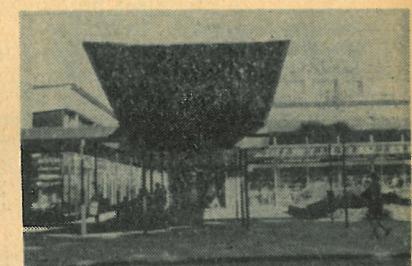
tor, jeden z najväčších v Európe. Tuna pomocou zvláštnych zariadení prekladá sa obilie poľské a z cudziny (žito, pšenica, kukurica

a iné). Pri elevátori sú rozbudované veľké komplexy skladov a žeriaľov — je to československé a poľské pobrežie.

ŠTETINSKÉ

Štetín úspešne čeliť rekonštrukcii starých domov a prispôsobil svoje bytové stavebnictvo potrebám moderného obyvateľa mesta.

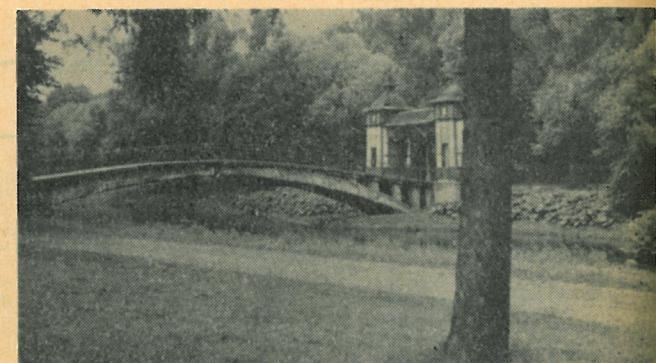

Problém stravovania rieši stavba moderných samoobsluhových barov s rýchlosťou obsluhy a veľkým výberom jedál. Príklad hodný nasledovania pre iné mesta.

„Rady“ pred kinami môže likvidovať len stavba nových kin.

Štetín má nádherné parky a záhrady. Je mestom krásnych parkov v ktorých zeleň stretávame na každom kroku. Jedným z nich je park Jana Kasprowicza rozkladajúci sa na zvlnenom teréne so schovaným medzi stromami jazerom Rusalka, ktorého brehy spája oblúkový most vybudovaný podľa japonských vzorov.

CIEL' C. 1

(DOKONCENIE ZO STR. 3)

— Bol prediskutovaný problém opretia činnosti GRN o celok spoločnosti a predovšetkým o spoločenský aktív, popredných hospodárov, diskutovalo sa nad dôležitosťou záležitostou — spoluprácou GRN s riešitárimi (soltsami).

— Poukazovalo sa na to, že nie len druh pôdy rozdruhuje o vysokých výsledkoch v poľnohospodárstve. Hovorilo sa o tom, ako je možné zvýšiť poľnohospodársky výrob u bez vysokých finančných nákladov. Odovzdávali sa skúsenosti a priekazy, ktoré s rôznych obcí, svedčiaci o dôležitosti významu aký má vplyv popredných hospodárov na celkový pokrok v poľnohospodárskej výrobe.

— Domáhali sa zovšeobecnenia rôznych form poľnohospodárskeho školenia najmä v jesenno-zimnom období.

Námestník ministra poľnohospodárstva Stanislav Gucwa hovoril o. i. o plánoch ministerstva poľnohospodárstva do najbližšej budúcnosti v obore hospodárenia krmivočinami, dodávok umelých hnojiv. Je treba — hovoril rečník — dojsť ku každému rolníkovi s informáciou o krmivočinej pomoci štátu, je treba široko propagovať metódy lepšieho hospodárenia krmivočinami.

Pri konci porady mal prejav I. tajomník KC PZPR Władysław Gomułka, ktorý zaujal stanovisko voči problémom o ktorých sa hovorilo v dvojdňovej diskusii.

I. tajomník KC PZPR zdôraznil obrovskú úlohu nie len dedinského aktív, od ktorého vo veľkej miere závisí možnosť praktickej realizácie mnohých cenných predsačzatí.

Obrovská väčšina rolníkov chápe význam svojej práce pre rozvoj krajiny. Tento typ činiteľov neohliada sa jedine na pomoc zhora, snažia sa na základe vlastných možností oslobodiť tie obrovské rezervy v poľnohospodárstve, ktorých využitie nevyžaduje finančné náklady a len správny pomer a patričnú odbornú kultúru.

Je veľa možností v tomto obore. Predovšetkým záležitosť krmivočin. GRN doteraz vypracovávajúc plány rozvoja obcí, veľmi zriedkakedy robia bilanciu svojich krmivočinových možností. Obyčajne robia sa plány rozvoja chovu dobytka, dopredu rátačujúc s možnosťami nákupu krmivočin. Je treba zmeniť túto zásadu, je treba pri plánovaní rozvoja poľnohospodárskej výroby uvažovať nad využitím všetkých jestvujúcich na tomto teréne spôsobov smerujúcich k zvýšeniu výroby krmivočin.

K zlepšeniu krmivočinej bilancie môže prispieť tiež rozšírené pestovanie strniskových plodín.

Iný veľký problém to je boj s burinou — táto záležitosť je zanedbaná, je treba okolo nej mobilizovať rolníkov.

Rezérve je oveľa viac. Władysław Gomułka vymenoval také problémy ako: patričné, súhlasné s výmoženosťami agrotechnickej vedy, používanie umelých hnojiv, výmena osiva a sadebných rastlín ako aj zvýšenie osevnej plochy pšenice.

Súčasne máme v Poľsku, 1,4 mln ha osevnej plochy pšenice. Túto plochu dalo by sa zvýšiť o viac ako 2 mln ha. Je nutné touto záležitosťou zaoberať sa konkrétnie v obciach.

Veľa pozornosti venoval I. tajomník KC činnosti rolnických krúžkov, zdôrazňujúc, že súčasne vchádzajú tieto do novej etapy svojej činnosti, ktorá bude vyžadovať celú radu organizačných zmen. Je treba o. i. vyriešiť problém pomocných a nápravných zariadení pre strojový park, ktorý vlastní rolnícky krúžok. Je treba urýchliť využitie zhromaždeného rolníckym krúžkom Fondu rozvoja poľnohospodárstva, na nákup traktorových súprav ako aj zavedenia plnej mechanizácie prác, prinajmenej poľných — v tých obciach, ktoré majú na to vyhovujúce podmienky.

Zatvarajúc poradu min. predsedá Józef Cyrankiewicz povedal, že účastníci prihlásili celú radu cenných návrhov, ktoré spracuje zvláštna komisia Rady ministrov pod vedením námestníka min. predsedu Zenona Nowaka. Všetky záležitosti vhodné k vybaveniu budú ihneď vybavené. Iné dobré návrhy za účelom vybavenia budú spracované ako návrhy nových predpisov po prípade ako zmeny doteraz platných.

Pri plnom využití všetkých jestvujúcich v našom poľnohospodárstve rezérv násť mohol by celkom upustiť od importu obilia, ktorý zatažuje súčasne naše hospodárstvo, mohol by vyzivit všetkých svojich obyvateľov udržiavajúc na súčasnej úrovni export artiklov poľnohospodársko-potravnárskej.

Bol som tuna naposledy pred dvanastimi rokmi. Štetín bol vtedy mestom zrúcanín a domov s typickým výzorom činžákov, ktoré nevydržali vojenskú povíchrúcu. Keď za utekajúcimi fašistickými vojskami vkrčili do Štetína 25. apríla 1945 sovietske tanky a pechota, mesto bolo skoro úplne vyčudnené. Medzi zrúcaninami, v pošmurných domoch pomenovaných vo Varšave „studňami“ nachádzalo sa len niekoľko tisíc žien a starcov, v tom početná skupina poľských obyvateľov, ktorá pretrvala napriek prenasledovaniam a represiam.

Keď som pricestoval do Štetína prvýkrát, trvali intensive práce nad likvidáciou následkov vojnového kataklizmu, nad zachraňovaním toho, čo zostało, trvali práce nad prinávratením tohto prapoľského hľadiska Západného Pomoria — k životu.

Avšak kol-dokola tiahli sa obrovské priestory po odvezenom rumovisku a napriek tomu, že mesto počalo už niekoľko desiatok tisíc obyvateľov, na uliciach bolo prázdno. Len v samom centre mohli ste stretnúť väčšie skupinky ľudí a len v prístavnej štvrti bolo vidieť väčšie oživenie.

Dnes Štetín vypadá úplne inak. Sú odbudované stare a vybudované nové dopravné cesty, systematicky sú odstraňované následky vojny. Tažko nachádzam fragmenty, ktoré mi útkveli v pamäti a dojmy, ktoré som si odniesol pred dvanastimi rokmi, mesto zmenilo sa na nepoznanie. Vrie práca v prístave a v priemys-

modernejšie mesto na južnom pobreží Baltu. Tieto plány prihliadajú k prispôsobení moderného stavebnictva už jestvujúcej výstavbe.

Aký bude Štetín budúcnosti, o niekoľko rokov? Na túto otázku dáva odpoved už niekoľko rokov trvajúca výstavba. Prvý smer — to je Štetín pol miliónové mesto. Zmiznú domy o výzore typický nájomnom. Vzniknú nové dopravné tepny. Staviteľia mesta predvídajú presunutie súčasného centra, zmení svoj význam aj dnešná hlavná ulica — Aleje Wojska Polskiego — ktorá zoskupuje asi 70 tisíc obyvateľov. Na tejto ulici budúci rok započne sa búranie starých prízemných domčekov a na ich mieste vzniknú nové o modernej architektúre. Popri výstavbe stredu mesta v najbližšej budúcnosti započne sa s výstavbou nového stredu mesta. Vznikne úplne nová artéria, ktorá preberie na seba povinnosť reprezentantky mesta. V nedalekej budúcnosti parki Žeromského a Kasprowicza, ktoré ešte delia zrúcaniny, budú spojené a vytvoria moderný park kultúry a oddychu.

Štetín budúcnosti bude naskrize moderný, pekný, plný zelene a rozľahlých vilových štvrtí uprostred parkov a vód.

Nezabudlo sa tiež na rekonštrukciu pamäti hodnosti. Bol odbudovaný zámok pomorských kniežat, vybudovaný na území bývalého štetínskeho hradu, v ktorom je teraz stredisko kultúry a vedy Západného Pomoria.

MOMENTKY

selných podnikoch — uliciami prúdia mnohotisícové davy. Dnešný Štetín je veľkomestom plným zelene a moderných obytných štvrtí.

Jednou z väčších investícii na území mesta bola stavba modernej prioderskej dopravnej tepny, spájajúcej južné štvrti so severnými. Pri námestí Lotníkov vyrástlo moderné obytné sídlisko Štadlomiejskej Dzielnicy Mieszkaniowej. Štetinské staré mesto obratené na rumovisko — rastie odznova. Dnešný Štetín je veľkomestom obklopeným od východu a západu pralesmi, ktoré siahajú takmer do stredu mesta. Pas zelene tiahne sa nepretržite mnoho kilometrov od štetínskej radnice na severo-západ. Z krásneho námestia pri radnici — Jasnych Błoni — je prekrásny výhľad, za parkom Kasprowicza a Hanki Sawickiej na videniu na obzore Puszcza Wkrzańska.

Samozrejme všetky vojnové pozostatky nie sú ešte odstránené. Po dnes, popri moderných činžánoch ještě vystavujú stare, typické prušiacké domy alebo trácia pozostatky vypálených domov a v susedstve nových sídlisk je vidieť prázdné priestory len nedávno očistené z rumovišť. Zničenia boli tak veľké, že je nemôžne odstrániť ich v tak krátkom období.

Štetín úspešne čeli rekonštrukcii starých domov a prispôsobil svoje bytové stavebnictvo potrebám moderného obyvateľa mesta, ale je zreteľne vidieť rýchlu povojnovú znovuvýstavbu, prispôsobenú ještě vystúpajúcim budovám a rozmiestením ulíc. Pri uliciach so starým urbanistickým riešením vyrástli nové obytné mrakodrapy, podľa architektonických vzorov XX. storočia, vtiesnené do úzkych uličiek štetínskeho starého mesta.

V tej časti mesta, na mieste bývalej stlačenej a úzkej obchodnej štvrti starého mesta, vzniklo obytné sídlisko, skladajúce sa z domov o súčasnej architektúre. Chodiac ulicami mesta máme dojem, že aj samotná výstavba neprebieha rovnomerne. Ešte nie je ukončená stavba jednej štvrti a už na druhom mieste začína sa stavba skupiny domov inej štvrti. Sú to nedostatky vyplývajúce z tempa rýchlej stavby nutne potrebných bytov.

Na návrh otcov mesta, ktorí videli chyby a chtiac sa im v budúcnosti vyhnúť — boli vypracované perspektívne plány rozbudovy Štetína. Tieto plány, nad ktorými práce už pekne postupujú, vybiehajú ďaleko do budúcnosti a ich realizácia urobí zo Štetína naj-

Na štetínskej zemi nachádza sa veľa dôkazov najdavnejších dejín Západného Pomoria. Už roky archeológovia odkopávajú tisíce predmetov z prastarých osad a hradíšť, ktoré sú cennými dôkazmi slovanskosti tejto zeme. Vykopávky a nálezišta na Západnom Pomorí dokazujú, že jestvovala tuna osadníctvo už niekoľko tisícročí pred ukazaním sa Štetína na javisku dejín. Najstaršie z nich dokazujú, že cez tiež zeme prechádzali pravdepodobne už koncom tretiego tisícročia p.n.l. skupiny kočovných lovov a rybárov.

Vykopávky dosvedčujú, že Pomorania vydovodzujúca sa z koreňa lužickej kultúry boli nositeľmi vyspejnej kultúry, pestovali mnohé rastliny a zaoberali sa chovom dobytka. Ošípané boli pre nich základnou potravinou.

Rok-ročne do Štetína prichádzajú desiatky tisícov turistov z Poľska a z cudziny. Navštievujú Wały Chrobrego, prístav, zámok. A keď sa zaujímajú o slovanskú minulosť mesta — zavedú ich k vykopávkam pod zámkom. Tuna, v rámci výskumov tisícročia, archeologická stanica PAN už roky prevádzka výskumné práce a vykopávky.

Namáhava práca vedcov vyrvala zemi tajomstvo slovanského hradíšta. Počas vykopávok v časti baštového nádvoria našli sa v hlbke niekoľkých metrov pozostatky obranného valu z pred 2.500 rokov, ktoré dokádzajú, že v tom období Štetín bol nielen osadou ale obranným hradíštom. Boli najdené predmety dennej potreby, podľa ktorých dozvedeli sme sa ako prapredkovia dnešných štetíncov budovali svoje obydlia, aké používali riady a náradie, čo jedli a ako sa obliekali. Až 9 metrov hlboké steny vykopávok odhalili 32 kultúrové vrstvy osadníctva, svedčiace o tom, že na tomto mieste boli budované osady, ničené neskôr ohňom a inými kataklizmami. Boli najdené stopy po lužickej kultúre spred 3 tisíc rokov, menované prapôskou a len na tejto vrstve našli sa stopy po živote Slovanov v IX. — XII. storočí. Napriek tomu, že vykopávky ešte zdáľka nie sú ukončené, ich význam je obrovský. Je možné sa tuna očividne presvedčiť o slovanskej minulosťi mesta. Hovoria o tom tiež zrúcaniny a dokonca úplne zachovalé stavby, chrámy alebo múry a iné cenné pamiatky — pomníky minulosťi svedčiace o poľskosti tejto zeme kráčajúcej do obdobia nebývalého doteraz rozkvitu.

CHCESZ WYGRAĆ NAGRODĘ WE Ź U D Z I A L W

KONKURSIE

KONKURS POLEGAĆ BĘDZIE NA UDZIENIU ODPOWIEDZI NA PONIŻSZE PYTANIA. W konkursie mogą wziąć udział wszyscy czytelnicy „Żiwota”, którzy zaprenumerują pismo na rok 1963, wpłacając pełną opłatę roczną na konto Centrali Kolportażu Prasy i Wydawn. „Ruch” Przedsiębiorstwo Państwowe Warszawa, ul. Srebrna 12 w PKO Warszawa Nr 1-6-100020.

PYTANIA KONKURSU—ANKIETY:

- 1) Jakie artykuły, informacje i zdjęcia najbardziej Cię zainteresowały w numerach z roku bieżącego i dlaczego?
- 2) Co chciałabyś (ibys), aby było zamieszczone na łamach „Żiwota” i w jakim okresie?
- 3) Czy pismo jest Twoim zdaniem dobrze opracowane od strony graficznej i jakie masz uwagi?

4) Ilu z Twoich znajomych zaprenumerowało już „Żivot” na 1963 r.?

5) Ilu zwerbowałaś (teś) czytelników „Żiwota”, którzy za Twoim pośrednictwem opłaciili prenumeratę pisma na rok 1963. Podaj imienny wykaz osób z adresami.

TERMIN NADSYŁANIA ODPOWIEDZI UPŁYWA Z DNIEM 31 GRUDNIA B.R.

NADESŁANE ODPOWIEDZI ZAOPINOWANE ZOSTANĄ PRZEZ KOMISJĘ KONKURSOWĄ!

DLA ZWYCIĘZCÓW KONKURSU REDAKCJA PRZEZNACZA NASTĘPUJĄCE NAGODY:

1. rower z motorkiem, 2. radio, 3. zegarek na rękę, 4. aparat fotograficzny, 5. komplet stołowy oraz 20 na górd pocieszenia.

PRZYPOMINAMY, ŻE PRENUMERATA ROCZNA „ŻIVOTA” WYNOSI ZŁ 12 — I TERMIN WPŁATY UPLYWA Z DNIEM 15 GRUDNIA B.R.

POLSKÁ LITERATURA V ČESKOSLOVENSKU

Tradice překladů v obořu literatury mezi polským a českým národem jsou velké. Otázka je to tak obšírná, že nebudu hovořit o historii překladů, které se vyskytly před rokem 1946, podám pouze stručný přehled toho, co se dělo po tomto roce.

Překlady knih Poli Gojawiczyńské „Děvčata z Novolipek“ a Marie Kuncewiczové „Cizinka“ (rok 1946) otvírají novou etapu dějin překladů. Díla, která tuto část nyní uzavírají jsou: skvělý překlad Mickiewicze „Pana Tadeusze“ do slovenštiny (překládal R. Skukálek) a „Rozcestí“ Putramenta. Doba od „Děvčat z Novolipek“ do „Pana Tadeusze“ nejlépe charakterisují číslice, které nám ukazují polskou literaturu na kulturním trhu v Československu.

Celkem bylo přeloženo z polštiny 630 děl, z toho do češtiny 424, do slovenštiny 206. Asi 2/3 tvoří díla krásné literatury (v tom několik desítek divadelních her). Zbývající část je literatura politická i technická. Nakladatelství v Československu se velmi zajímají o nejlepší díla předválečné i poválečné polské literatury, využívají při jejich výběru především nazorу znamenitých překladatelů i názoru „Klubu čtenářů“, které hrají na tomto poli v Československu stále větší úlohu. Díky tomu se mohla ukázat ve velkém nákladu (jeden z Klubů čtenářů má 250.000 členů) například „Potopa“ Sienkiewicze 82.000 výtisků, „Kaška Kariatyda“ Zapolské 86.000 výtisků, nebo konečně „Faraon“ Prusa 105.000 výtisků. V příštím roce má být vydána „Spišová brána“ Brezy a „Ulana“ Kraszewského.

Nejbohatším na překlady byl poslední rok. Potvrzuje to výrůst zájmu o polskou literaturu. Pravidelný časopis „Slovanský přehled“ vydávaný Slovanským ústavem Československé akademie věd uveřejnil v posledním čísle článek Otakara Bartoše „Polská literatura na rozcestí současnosti“ (1956-61). Problémy zde uvažované ukazují pohled mladých kritiků na současnou polskou literaturu. O. Bartoš se ve svém článku snaží mimo jiné ukázat moderní v letech 1956-58 existencialismus, vysvětlujíc čtenáři, že spisovatelé hledali v něm řešení problému smyslu života, individuality člověka, svobody, morální zodpovědnosti. Polští spisovatelé, říká, přihlašují se většinou k socialismu, usilují rozřešit složité problémy současného člověka v duchu „antipesimismu“.

Výsledky zájmů o polskou literaturu jsou charakterizovány opět několika faktory. V posledním pololetí bylo vydáno v Praze 10 literárních děl. Také v Bratislavě vyšlo několik hodnotných překladů.

Co ze známych děl polské literatury bylo teď překládáno?

Státní nakladatelství Krásné literatury v Praze vydalo „Pět her“ L. Kruczkowského (Němcí, Odveta, Juliusz a Ethel, První den svobody, Smrt gubernátora) — překlad H. Teigové, „Neučesané myšlenky“ J. Lely — překlad B. Křemeňáka, výbor básní T. Róžewicze — překlad V. Dvořáčkové a také, mající nyní v ČSSR velký úspěch, detektivní román „Zrzavá modelka“ (překládal H. Teigová). Naše vojsko vydalo „Konec starého vojáka“ T. Holuža. Nakladatelství dětské literatury vydalo (již podruhé) román Sienkiewicze „Na poušti a v pralese“ a také výbor povídek pro děti „Čisté nebe“ Marie Dąbrowské.

Na Slovensku R. Skukálek přeložil „Pana Tadeusze“, Jan Majerník výbor básní Róžewicze a také „Zlatá okna“ Rudnického.

Vydatelské plány na nejbližší období:

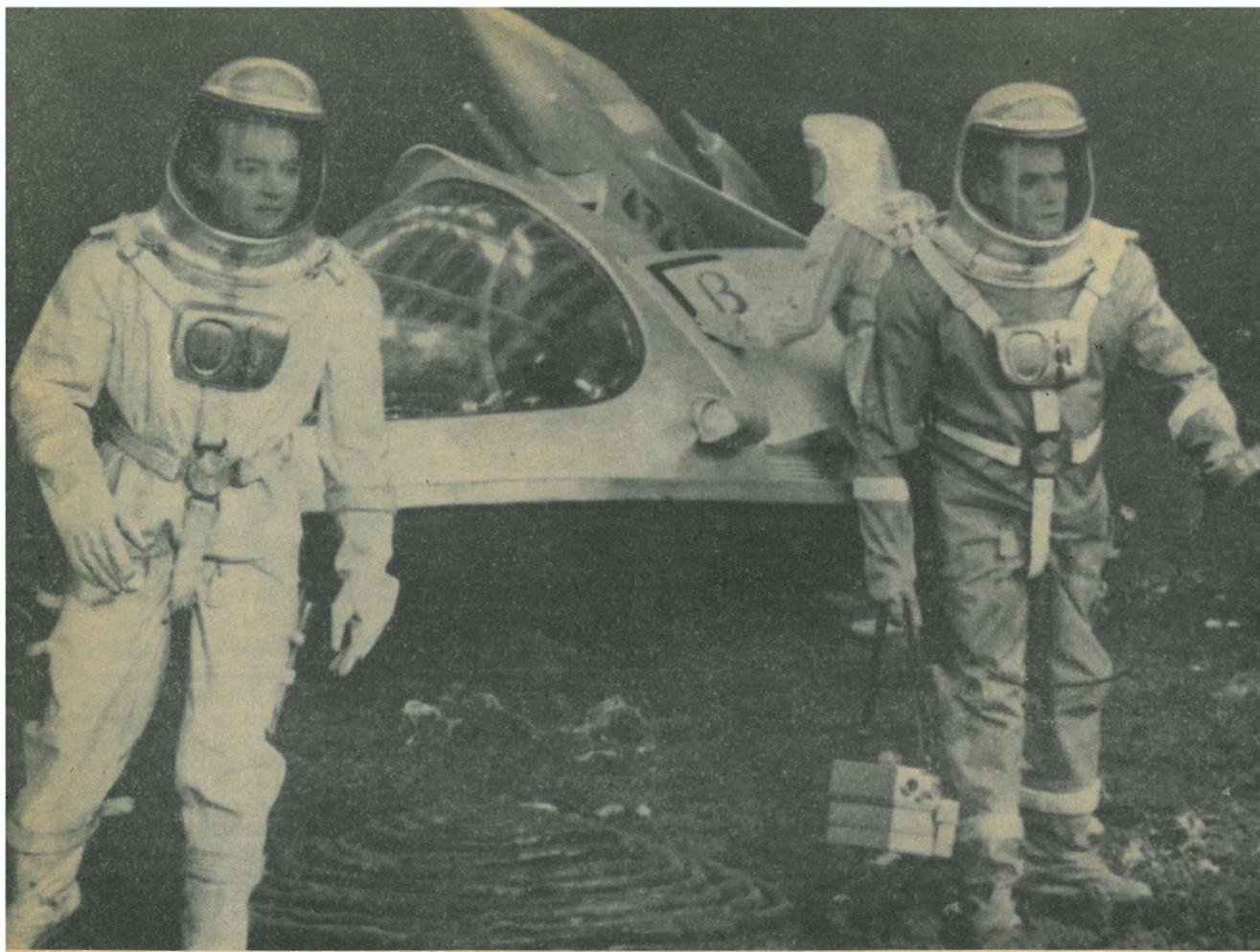
Česká vydavatelství připravují „Ohném i mečem“ Sienkiewicze, druhé vydání „Popole a démant“ Andrzejewského, výbor humoresek S. Mrožka, „Plané banány“ Fiedlera, „Návrat z hvězd“ Lema, z dětské literatury „Lokomotivu“ Tuwima a „Tancovala jehla s nití“ Brzechwy. Překládaný do češtiny je „Pan Tadeusz“. Pracuje na tom Erich Sojka.

Na Slovensku bude vydána „Legenda Tater“ K. Przerwy — Tetmajera, „Děvčata z Novolipek“ Gojawiczyńské a také některý z románů Bratného.

O dodání novinek polské literatury československému čtenáři se starají především časopisy a v první řadě „Světová literatura“. Tato se snaží uveřejnit jak nejrychleji, nejlepší díla posledních měsíců. A tak se objevily už některé věci Mrožka, básničky Harasymowicze, Róžewicze, a v nejbližším čísle budou uveřejněny povídky Zielińského. Mimo „Světové literatury“ zajímá se o rozšíření polské literatury „Slovanský přehled“ a v menší míře „Plamen“.

Nyní polská literatura našla v Československu své četné čitatele, kteří s velkým zájmem sledují její vývoj. Tak konečně, jak se i v Polsku sleduje východisko české a slovenské literatury z impasu.

ROK

Sesťdesiatdva rokov má naše storočie. Šesť desaťročí, ktoré nám priniesli lietadlo, jadrovú energiu, penicilín, lety do vesmíru a socialismus.

Čo nám priniesie najbližších štyridsať rokov? V tomto článku sme sa pokúsili načrtiť obraz našej planéty na prahu nového tisícročia.

Necelých štyridsať rokov nás delí od veľkolepého Silvestra, v ktorom sa bude ľudstvo lúčiť s posledným dňom posledného roku dvadsiatého storočia. Väčšina ľudstva si vybuduje už pred týmto dátumom široký most do krásnej budúcnosti — vybuduje si základy komunizmu. Základy, na ktorých, ako to už pred vyše sto rokmi Karol Marx predpovedal: „Po všetkých týchto prehistorických storočiach sociálnej nerovnosti, vykoristovania a vojen začne sa ozaj vlastná slávna história ľudstva.“

Hoci v posledných dvoch-troch desaťročiach dosiahlo tempo rozvoja vedy a techniky dosiaľ nevidanú rýchlosť, môžeme povedať, že ďalší rozvoj týchto odvetví dosiahanie dnes nepredstaviteľné rozmerky.

Môžeme sa pri tomto obrovskom tempe rozvoja vôbec odvážiť na predpovede? Mohli by sme tu, prirodzenie, spomenúť veľmi veľa

Vynikajúci sovietsky vedec, laureát Nobelovej ceny Nikolaj Semjonov predniesol na medzinárodnom sympózium o vysokých školách referát, ktorý vzbudil značný ohlas vo všetkých svetových agentúrach. Hovoril na námet ľudstvo v roku 2000 a agentúra TASR k jeho referátu poznámenala: keby človek, ktorý stál na tribúne, neboli vynikajúcim vedcom, vyznamenaným za skvelé úspechy, bol by možné považovať niektoré závery za spisovateľskú fantáziu.

Čo hovoril Nikolaj Semjonov k perspektívam ľudstva na niekoľko najbližších desaťročí:

Problém riadenej jadrovej reakcie sa vyrieši pred rokom 2000. Skúsenosti súčasnej vedy potvrdzujú, že je to principiálne možné. Ešte nedávno sa zdalo nemožné uskutočňovať reakcie, pri ktorých teplota dosahuje niekoľko sto miliónov stupňov. Sovietski vedci prišli však s magnetickou izoláciou, ktorá umožňuje takú termojadrovú reakciu.

Energia, ktorá bude vznikať termojadrovou syntézou, je taká obrovská, že vznikne nebezpečenstvo prehriatie povrchu Zeme a ovzdušia.

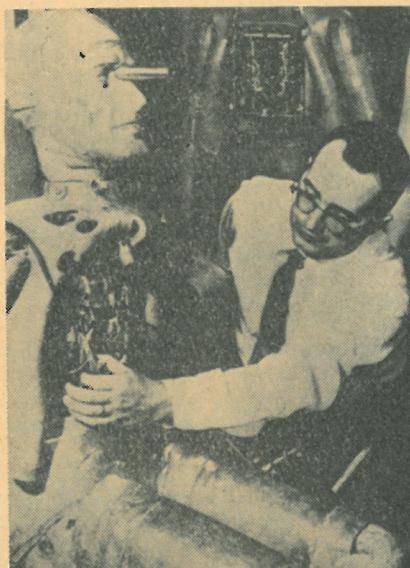
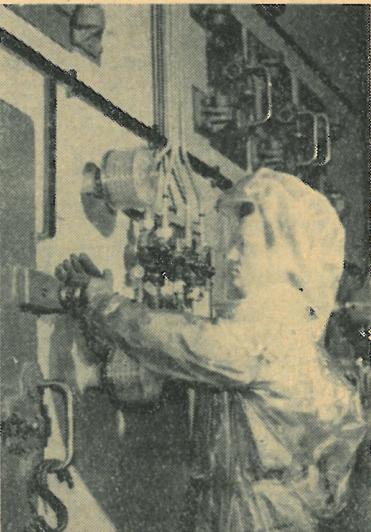
Ľudstvo bude nútene v budúcnosti obmedziť celkovú kapacitu elektrárni: množstvo termojadrovej energie nesmie byť väčšie než 5-10 percent slnečnej energie, ktorú pohlcuje Zem a atmosféra. Už toto množstvo je však obrovské.

Ešte v našom storočí sa vyrieši aj problém využitia slnečnej energie na ziskanie elektrického prúdu. Zostrojenie nových fotočlánkov a termochlánkov umožní meniť slnečnú energiu v elektrickú s koeficientom účinnosti 30-40 percent.

Prakticky nevyčerpateľným zdrojom energie je aj podzemné teplo magnetických vrstiev Zeme, ležiacich 30 km pod povrhom. Základným problémom je tu vypracovanie metód hlbinných vrtov. Tie sa v budúcnosti nebudú zrejmé vŕtať, ale „prejavovať“ elektrickým prúdom.

Vzniknú aj nové spôsoby rozvádzania elektrického prúdu. Ľudia sa ho naučia vysielat vzduchom v podobe úzkych lúčov elektromagnetických kvántov alebo ultrakrátkych rádiových vln.

AKO BUDÉ ŽÍŤ ĽUDSTVO V ROKU 2000

Historici nazývajú roky po druhej svetovej vojne zlatým vekom lekárskej vedy. V sovietskych, amerických, francúzskych, anglických, talianskych a iných laboratóriách vedú státsice lekárov a vedcov úspešné križiacke ťaženie za zdravie človeka; objavy a geniálne tušenia celej tejto armády vedeckých pracovníkov už dnes skrývajú v sebe perspektívy liečebných a chirurgických metód zajtrajska.

Mikrobiologické objavy druhej polovice storočia umožnili lekárskej vede, aby nastúpila úspešný boj proti choroboplodným zárodkom napádajúcim ľudský organizmus zvonka. Vývoj chemoterapie jej poskytol účinne zbrane proti vírusovým chorobám. Objavenie sulfonamidov a antibiotík umožnilo zničiť v ľudskom organizme rôzne zárodky vyvolávajúce infekcie. Netreba byť odborníkom, aby človek dostatočne ocenil ohromný význam penicilínu, streptomycínu a iných hodnotných antibiotík.

Pri tom všetkom však zostáva bielu škvornou na mape lekárskej vedy oblasť chorôb degeneratívnych: rôzne zhoubné nádory, infarkt srdcového svalu spôsobený skôrnatením ciev, ako aj rôzne „nerovové“ a „duševné“ choroby. To je zatvorená brána, na ktorú búchajú dnes tisíce

MEDICÍNA V ROKU 2000

vedcov sveta a iste nás nemožno obviníť z prílišného optimizmu, ak povieme, že sústredená výskumná a pokusná práca zvládne za jedno až dve desaťročia aj túto prekážku.

V novinách sa nedávno písalo o gruzinskom rolníkovi, ktorý sa práve dožil 167 roku života. Je to súčasť výnimočný, ale zďaleka nie ojedineľný prípad. Sovietski vedci študujú tieto prípady už mnoho rokov a vyvodzujú z nich dôležité uzáverky. Gerontológia — odvetvie lekárskej vedy a biochémie, ktoré sa zaobráva „chorobou zvanou starutie“ — je ešte len v začiatkoch svojho vývoja. V priebehu najbližších rokov nesporne vykáže obrovské úspechy. Zvyšovanie životnej úrovne, čo raz účinnejšie spôsoby liečenia, obrovský rozvoj chirurgie za posledných 50 rokov podstatne prispeli k zvýšeniu prie-merného veku života.

2001

krásnych projektov budúcnosti. Chceme sa však držať najdôležitejšieho — obrovských úloh, ktoré vystupujú pred ľudstvo nemilosrdne vo forme otriasajúcich čísel a štatistik: ročne ešte umiera asi 30-40 miliónov ľudí od hladu, z približne 14 miliárd hektárov pevniny našej zemegule sa pre poľnohospodárstvo využíva necelých 10%, vyše 70% všetkých ľudí, ktorí obrábjajú na našej zemeguli pôdu, pracuje primitívou motykom alebo dokonca drevným pluhom tak, ako pred dvetisíci rokmi.

Môžeme toto trpké dedičstvo útlaku a využitovania vlieč so sebou do nového tisícročia? Nie, ešte v tomto storočí musí ľudstvo zvízať nad barbarstvom a nevedomosťou, nad biedou a nedostatkom, epidémiami a najhorším zlom — vojnu. Za uplynulých 5500 rokov svojej známej história prežilo ľudstvo vyše 14 000 vojen. Najmenej 3,6 miliardy ľudských životov padlo za obeť týmu vojnám. Je to viac ľudí ako dnes žije na celej našej zemeguli. Len za posledných štyridsať păt rokov vydalo sa na vojnové ciele tri bilióny dolárov. Za tieto peniaze by bolo možné premeniť našu Zem na planétu blahobytu a šťastia pre celé ľudstvo. Vojnu vojne — to je naše Ariadnino klíčko do budúcnosti. Je to cesta rozumu, humanizmu a komunizmu.

uvne, že v r. 1930 bol v Indii ľud 20 rokov, v plnom hu chápime význam skutočnosti, dľa súčasnej štatistiky je priemerný v Súčasnom svete dnes 69,2 roka. Urvateľ sa zvýšil ostatne aj v naľa a bude stúpať súbežne so varu životnej úrovne.

väčší pokrok vo vývoji zaznamenávania práve v Sovietskom sváze. Súčasné pod vedením charakteristika profesora Medveďova sú dnes súčasťou celom svete a všeobecne známe a súčasťou sovietskych vedcov, ktorí sa v najbližšej budúcnosti sústavov očkovaci látku, čo by mohlo byť preventívne. Preto je i súčasťou pomerne ľahké predpovede na rok 2000 budú žiť dlhšie a mohu prežiť aj svoj starobu ako a roční členovia spoločnosti.

* * *

liečia zaopatril ľudské telo náhradami súčasťami zamestnávala vedcov. V ceste praktického uskutočnenia myšlienky však stojí jediná prekážka: prirodzená nezľomnosť dôsledku ktorej organizmus sa nesmí urobiť z cudzieho organizmu.

Na poli zdokonalovania ľudského „stroja“ čaká veľká práca aj ďalšie lekárske odvetvie: dietetiku, ktorá ruka v ruke s ostatnými „sociálnymi“ úsekmi medicíny má zásobovať ľudský organizmus takým dokonale využaveným zložením poživatín, aby bol znemožnený vznik rôznych ochorení tráviacich orgánov. O „duševnú diétu“ sa postará psychológia a psychiatria, ktoré zabezpečením duševnej rovnováhy ľudí zlikvidujú veľkú časť nervových a duševných porúch, dnes ešte tak veľmi rozšírených; pomocou biológie a biochémie bude vedieť psychiatria liečiť duševné choroby, u ktorých vieme dnes len mierne symptómy.

Časť lekárskej vedy, ktorá sa zaobráva hygienu a bezpečnosťou práce, prispeje zdokonalením prostredia k zdokonaleniu samotného organizmu.

„Človek je taký starý, ako je jeho cieva sústava,“ hovoria najnovšie lekári, a preto dúfajú, že pomocou výskumu srdcovocievnej sústavy odkryjú tajomstvo predĺženia mladistvej zachovalosti cievy a tým aj mladosti samotného človeka.

Najurputnejším nepriateľom zdravia srdca a cievy je pocit strachu, ktorý pôsobí na organizmus ako prudký jed. Psychológovia na celom svete sa preto zaobrávajú touto „charakteristickou chorobou nášho veku“ a v odstránení pocitu úzkosti vidia konečné vyriešenie otázky dlhého života. Dobre vedia, že na tomto poli môžu očakávať najviac pomoci od spoločnosti. Dokázalo sa, že zlikvidovanie existenčnej neistoty, skultúrovanie ľudských vzťahov vedie k zníženiu pocitu úzkosti a strachu a tým aj k zníženiu počtu organických chorôb, ktoré z tohto pocitu vypĺvajú.

ANDREA CAMINI, Vie Nuove (Výber)

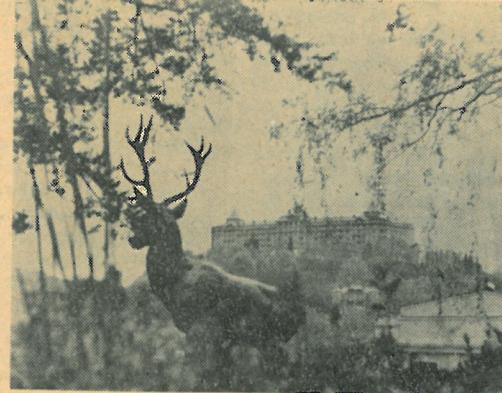
Kdo nezná názov tohto mesta. Karlovy Vary sú všeobecne známe. Známe predevším pro své léčebné minerálne prameny. Prameny navrácení zdraví, vzbuzují naději návratu do normálního života. O zřídlech i samém městě bylo už napsáno mnoho knižních průvodců, vědeckých pojednání, byly vydány mnohé albumy. Bylo by třeba začít důkladná studia, aby bylo možné se seznámit s hojnou bibliografií. Na pohled všední den tohoto velkého kombinátu zdraví a odpočinku je jednotvárný. A právě všechno je v tom ukryté: lidé se procházejí (převažuje střední věk) a popijejí z typických sklenek s hrdem — minerální vody. Koná se to v určitých hodinách a u určitých pramenů. Sem a tam zkouší i já jejich chuť. Nejsou nejlepší... ale to je pouze první dojem. Můj přítel tvrdí, že jsou dobré... po nějakém čase se i já připojuji k jeho mínění. Pijeme tedy vodu a zamýšlím se nad minulostí. Archeologové říkají, že zde žili lidé již 10 tis. let před našim letopočtem. Co soudili o této divné vodě naši předkové? Považovali ji za dar bohů. Dokonce ji skládali oběti. Zdali znali léčivé vlastnosti? Starí Slované, kteří pocházeli z Sedlčan, pravděpodobně znali. Dělo se to těsně před naším letopočtem. Lázeňské místo je to tedy velmi staré.

Dále historie přináší tolik faktů, že je lépe se o nich nezmíňovat. Můj dojem je takový, že voda vzmáhá chuť k jídlu. Jdeme do restaurace. Co o tom soudili jiní hosté: Goethe, Beethoven, Chopin? Nebo mnoho známých a slavných lidí navštěvovalo Karlovy Vary. Tradice města jako léčebného místa dosahuje 600 let. V kronikách se vzpomíná, že po r. 1376 je navštěvoval císař Karel IV. Po tomto období je v kronikách velká mezera a teprve v r. 1442 nacházíme zprávu a návštěvě známého husitského hejtmana Jakoubka z Vršovic. A potom se již postupně opakují velká příjmení: Petr I., Jan Sebastián Bach a jiní. Turgeněv a Tolstoj zde dokonce měli i literární večírky. Čitali úryvky svých děl. Honorář za tyto večírky ve výši 1600 zlatých (mnoho peněz na tuto dobu r. 1875) dali pohofelcům z ruského města Moršansk.

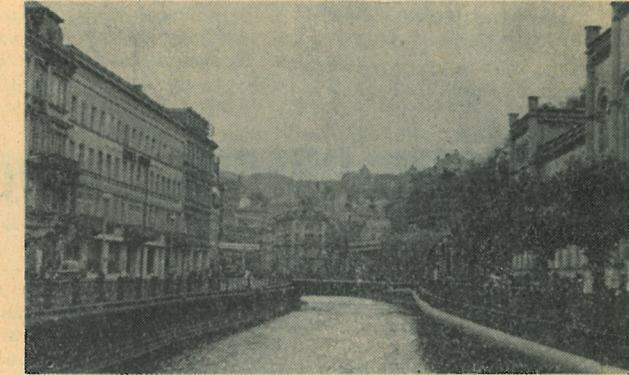
Proč jsou takovým magnetem zdejší mineralní prameny? Jaké kouzlo mají jejich horké vody? Následkem geologických změn, které se děly na naši zemi před miliony lety, vytryskly z hloubky země z dvou tisíc metrů pod její kůrou horké vody. Cestou na povrch rozpouštěly a zabíraly s sebou různé minerály. Tímto způsobem se tato horká voda stala minerální s velkými léčebnými vlastnostmi. Dnes jsou tato zřídla vhodně přizpůsobená, léčebný systém puntíkářský, svědomitě a individuálně vypracovaný. Když vznikla okolo hlavního zřídla první osada, byla minerální voda přiváděna do domů dřevěnými okapy. Tehdejší způsob léčení doporučoval několikahodinové nebo celodenní přebývání ve vaně. Toto intenzivní léčení způsobovalo poškození pokožky a odtud pocházela pověra tehdejších lekářů — pionýrů balneologie — že poškozenou pokožkou vychází bolest i nemoc. Takový způsob léčení si mohli dovolit pouze lidé velmi bohatí a také tělesně nejvytrvalejší. Ležicím ve vanách, trpícím i nudícím se pacientům byly organizovány — pro uvolnění — dokonce i různé výstupy a jiné zábavy. Teprve v první polovině XVI. století se začalo léčit také pomocí pití minerální vody. Je tedy třeba se dozvědět, co se zde vypije. Každý litr vody obsahuje šest gramů rozpuštěných solí. Jejich složení je velmi komplikované, neboť obsahuji až 40 různých prvků. Vlastně díky tomu je možné jimi léčit mnoho nemocí a to účinně léčit. Dnešní lékařská věda to umí využít dokonce i při zkomplikovaných případech nemoci žaludku, žlučníku, ledvin, alergií a jiných. Po celém světě tedy proslavily Karlovy Vary horké prameny, jejichž záračná síla přináší zdraví.

Během léčení se lázeňský host potká nejen s odbornou obsluhou, se zdrobnělým personálem, ale také má k dispozici přepychová střediska různých služeb i kultury. Velmi se zde změnilo k dobrému vzhledem k době předválečné, nehořovíc už o tom, že dnes převládají lázeňští hosté z řad dělníků a rolníků, kteří zde lečí své nemoce a nabírají síly do plodné práce.

KARLOVY

VARY

„Otwieram dom, królewski dom

Runiczną laską cudu

Niech wejdzie tu

W promieniach zórza

Mojego rzesza ludu”

M. Konopnicka

DOM CHŁOPA

NÁŠ INTERVIEW

O „DOME CHŁOPA” hovorí PREDSEDA J. RATAJ

— Kedy sa zrodila myšlienka a iniciatíva vybudovania vo Varšave inštitúcie akou je dnes „Dom Chłopa“?

— Ovzdušie tohto malo známeho verša M. Konopnickej odzrkadluje ovzdušie v ktorom sa už pred pol storočím rodila myšlienka založenia vo Varšave inštitúcie, ktorá by vyriešila rôzne faškosti, ktoré má obyvateľ dediny prichadzajúci do „hlavného mesta.“

Už pred I. svetovou vojnou poľská dedina podala návrh povolenia k životu takej inštitúcie. Tento návrh bol podporovaný mnohými známymi vedcami a spisovateľmi, činiteľmi Spoločnosti polskej kultúry.

Avšak tátó pekná myšlienka dočkala sa realizácie len po II. svetovej vojne. Už prvy rok po oslobodení začali sa hrnúť príspevky z dediny na stavbu „Domu Chłopa“ vo Varšave.

Zároveň vznikol ústredný výbor stavby „Domu Chłopa“ so svojimi terénnymi pobočkami, ktorých účelom bolo zhromažďovanie patričných finančných prostriedkov.

Uznesením Rady ministrov bola prijatá zásada, že polovica nákladov celej tejto investície bude hradená z príspievkov dediny, druhú polovicu nákladov bude kryť štát. Akcia peňažitých príspievkov pohľa sa plnou parou roku 1958 a v tom čase začala sa tiež stavba „Domu Chłopa“. Po troch rokoch boli odovzdané do užívania 2 hlavné budovy, ktorých náklad stavby činil 70 mil. zlatých.

Verejná zbierka má svojich rekordériov. Mnohí obyvateľia dedín majú na svojom konte vklady 1.000 a 1.500 zł, ale všetky rekordy bije Jan Kuskowski majitel 6-hektárov v gdańskom vojvodstve, ktorý na „Dom Chłopa“ vplati 10.000 zł.

Akcia verejnej zbierky pokračuje nakoľko plány ešte predvídajú vybudovanie sálu pre 800 divákov — divadelno-kinového. Je možné, že jeho stavba započne sa už budúci rok. Na scéne tohto sálu budeme o. i. obdivovať výstupy dedinských súborov.

V „Domu Chłopa“ nachádza súčasne hlavný hotel, hotel turistický, hotel mládežnícky, klubovňa, reštaurácia, bar rýchlej obsluhy, kaviareň a služby obyvateľom: pokladnice lístkov železničných, divadelných, kinových, pobočka PKO, remeselnícke dielne, knihkupectvo, kaderníctvo; obchod s potrebami pre záhradákov, salón turistického družstva „Gromia“. Sú už činné alebo budú v krátkom čase odovzdané do prevádzky početné poradne.

Hotel disponuje asi 600 nocľahmi v prístupných cenách. Izby sú estetický zariadené a pohodlné. Izby, okrem mládežníckeho hotelu sú jedno, dvoj a trojpostelové s kúpeľňami alebo bez. V mládežníckom hoteli sú izby od 7-postelových do 12-postelových, ale aj ceny sú tu veľmi nízke.

— Koľko hostov bývalo doteraz vo Vašom hoteli a ako je v tomto počte účast obyvateľov vidieť?

— Od otvorenia „Dom Chłopa“ navštívilo už viac ako 70 tisíc hostov v tom asi 4.500 cudzinov.

Najväčšou skupinou — asi 33 tisíc sú výlety, hlavne z dediny. Obyvateľia dedín prichadzajúci individuálne činia asi 10% tohto počtu, ale takých ktorí pracujú pre rolníctvo, viedieckých činiteľov, inštruktorov a pod. prijal už „Dom Chłopa“ 19 tisíc, čo je asi 20% tých 70 tisíc.

— Može nastat taká situácia, že host prichádzajúci z viedieka do „svojho“ hotela, nedostane v ňom noch?

— Zásadne nie nakoľko napriek tomu, že hotel je využívaný nie-

len obyvateľmi dedín, zásada podľa ktorej pri obdržaní ubytovania sú uprednostnení, je príne dodržiavana. Každý deň neskoro do noci je pre nich rezervované niekoľkodesiatok miest.

— Aký je rozdiel medzi „Domom Chłopa“ a inými hotelmi?

— „Dom Chłopa“ je určený predovšetkým pre obyvateľov viedieka, preto je podstatný rozdiel medzi ním a ostatnými hotelmi. Predovšetkým preto, že okrem čiste hotelovej funkcie „Dom Chłopa“ realizuje už celú radu cenných a užitočných iniciatív, ako napr. zriadi radu poradní pre obyvateľov dedín, v ktorých za grošový poplatok, alebo aj bezplatne je možné získať mnoho praktických informácií. Už teraz je činná poradňa právna a v najbližšej budúcnosti budú odovzdané do prevádzky ďalšie podobné poradne: zdravotnícka, poľnohospodárska, viedieckého stavebnictva, kde bude možné dostať projekty typizovaného stavebnictva, poradňa domáceho hospodárstva, poradňa umeleckého amatérského hnutia, motorická, výtvarnická, stredisko informujúce o Varšave, jej podnikoch, úradoch a pamäti-hodnotiach. Budú organizované poľnohospodárske kurzy, ďalej výstavy zobrazujúce úspechy a pokrok skoro vo všetkých oblastiach života spojených s dedinou a rolnictvom.

Ako je vidieť, obyvateľ dediny prichadzajúci do Varšavy najde tu nien len nocľah vo vlastnom dome, ale aj starostlivosť opatera, informácie a rady.

Pekné, vkusné vnútro, navrhované najlepšimi odborníkmi a starostlivo odvetvorené — dopĺňuje ovzdušie pohostinstva a srdiečnosti s akou sa stretávajú prichádzajúci sem hostia.

„Vydaril sa nam tento dom“ — hovorí hrdo viediečania, ktorí už využili jeho služby.

Končime interview, dăkujeme za informácie a želáme rýchlu realizáciu užitočných plánov.

Rozprával: J. NOCUN

Pierwsze spółki wodne powstały na ziemiach byłeego zaboru austriackiego (Galicji) w końcu ubiegłego stulecia w oparciu o Krajową Ustawę Wodną z dnia 14 marca 1875 roku.

Po zakończeniu I wojny światowej zaczęły powstawać spółki wodne na terenie całego kraju w oparciu o Ustawę Wodną z dnia 22 września 1922 r.

Ustawa ta obowiązywała do maja b.r. Wg niniejszej ustawy, spółka wodna była instytucją prawa wodnego. Celem jej było gospodarowanie wodą (rozrząd wody) oraz konserwacja urządzeń wodnych i wodno-melioracyjnych. Oczywiście tak sprzyjowane były spółki wodnej (szczególnie melioracyjnej) lecz już przestarzałe, wobec coraz szerszej intensyfikacji rolnictwa, a tym samym coraz większego wzrostu zużycia wody (rzutuje na to rozmiar prac melioracyjnych i wzrost plonów).

Dlatego też uchwalone przez Sejm PRL w maju b.r. nowe Prawo Wodne łączy działalność spółki wodnej z całokształtem procesów produkcyjnych w rolnictwie. W związku z tym wg nowego Prawa Wodnego celem spółki wodnej jest już nie tylko konserwacja i rozrząd wody, (co rozumiano zwykle jako eksploatację urządzeń wodno-melioracyjnych) lecz również zabezpieczenie wysokiego poziomu rolniczego gospodarowania na zmeliorywany obiekcie. Nadano więc spółkom wodnym nową treść, dostosowaną do obecnych potrzeb społecznych i gospodarczych. Zakres zadań i celów dla których winny być tworzone spółki wodne został znacznie rozszerzony. Spółka wodna obarczona zostaje odpowiedzialnością nie tylko za utrzymanie w należytym stanie urządzeń wodno-melioracyjnych, lecz również jej obowiązkiem statutowym jest stałe podnoszenie poziomu gospodarowania — uzyskiwanie wysokiej produkcji na zmelioryowanych użytkach rolnych.

SPÓŁKI WODNE

NA TERENACH GÓRSKICH

W województwie krakowskim istniało w końcu ubiegłego roku 300 spółek wodnych, obejmujących swoją działalnością ponad 55 tys. zmelioryowanych użytków rolnych, co stanowi 57,5% obszarów zmelioryowanych. Udział obszarów zmelioryowanych objętych działalnością spółek wodnych w woj. krakowskim jest najwyższy w kraju. Jednakże zmelioryowania wymaga jeszcze około 350 tys. ha użytków rolnych, a więc potrzeby melioracyjne jak widać są w woj. krakowskim duże. Duże są również środki przeznaczone przez państwo na meliorację. W bieżącej pięciolatce przewiduje się wykonanie melioracji na terenie województwa na sumę około 900 milionów złotych.

Równolegle z powstawaniem nowych obiektów melioracyjnych powstawać będą nowe spółki wodne, od działalności, których uzależnione będą korzyści jakie przyniesie powinny użytkownikom i państwu inwestycje melioracyjne.

Większą część województwa krakowskiego stanowią tereny górzyste, zastanowmy się więc na czym polegać powinna działalność spółki wodnej w warunkach górskich.

Zwracamy uwagę, że w myśl nowego Prawa Wodnego spółki wodne winny zajmować się również działalnością rolniczą na terenach zmelioryowanych. Na nizinach przed wszystkim zagospodarowanie melioracyjne łąk i pastwisk, a następnie coroczną pielęgnację tych użytków. Chodzi tu o nawożenie, terminowe koszenie traw zgodne z harmonogramem nawożenia. W związku z tym porządzane jest zakupywanie przez spółkę wodną nawozów mineralnych i wieszanie ich na całym zmelioryowanym i zagospodarowanym obiekcie. Użytkownicy uiszczają powinny opłaty z hektara nawożonych łąk i pastwisk. Ustanowienie ścisłych terminów koszenia względnie pomoc w koszeniu tym użytkownikom, którzy nie mają możliwości skoszenia łąk we właściwym czasie. Duża pomoc mogą w tym przypadku udzielić spółce wodnej kóika rolnicze; jest to między innymi jedna z form współdziałania kóika rolniczego ze spółką wodną. A więc obok konserwacji urządzeń wodno-melioracyjnych zadania spółki wodnej w terenach górskich są analogiczne jak na terenach nizinnych.

Istnieje jednak inne specyficzne zadania gospodarki rolniczej w górach, które objęte być muszą działalnością spółki wodnej.

Tereny górskie mogą odgrywać istotną rolę w gospodarce narodowej. Zyznosc użytków rolnych w górach nie ustępuje życzliwości najlepszych gleb na nizinach. Obszary leśne dostarczają wielkich ilości drewna o wysokiej jakości. Ponadto tereny te mogą ułatwić ochronę zasobów wodnych w kraju oraz, korzystniejszy układ odpływów w rzekach, co przy zwiększającym się deficycie wody oraz częstych wezbraniach powodziowych ma ogromne znaczenie.

Na racjonalne zabezpieczenie terenów górskich i pełne ich gospodarcze wykorzystanie, zwraca się jeszcze zbyt mało uwagi. Tereny te od lat niszczone są przez erozję wodną, potogowana przez nieumiejętną, krótkowzroczną, często rabunkową działalność człowieka. Odpowiednie zagospodarowanie i gospodarowanie na tych terenach przyniesie znaczne korzyści użytkownikom i gospodarce narodowej.

A więc do zadań spółki wodnej w terenach górzystych należy:

- przeprowadzanie melioracji przeciwerozycznych zabezpieczających stoki górskie przed zmywaniem ich przez wodę;
- zabezpieczenie pól przed erozją, powinno być prowadzone przed wszystkim za pomocą tarasowego lub pasowego układu, wprowadzanie na znacznej części górskich użytków zielonych odpowiednich zadrzewień;
- zalesienie obszarów górskich nieprzydatnych dla gospodarki pastwiskowej i polowej.

Są to zadania, które w pełni mogą być realizowane przez spółkę wodną przy jej aktywnej działalności i pomocy fachowej rad narodowych.

Państwo przeznacza ogromne sumy na melioracje podstawowe na terenach górskich. Są to przeważnie zabudowy potoków górskich, regulacja rzek i budowa małych zapór wodnych na potokach i rzekach górskich.

W powiecie Nowy Targ zabudowuje się cały szereg dopływów rzeki Raby i Dunajca. Zabudowa potoku Raba w Kosince Malej ma na celu zabezpieczenie mostu drogowego i ciągu drogi Kraków-Limanowa oraz zabezpieczenie gruntów ornych położonych po obu brzegach potoku. Przeprowadzona w latach 1959-1961 regulacja potoku Stomka w Mszanie Dolnej ma na celu ochronę zabudowań położonych wzdłuż potoku oraz drogi i linii kolejowej. Zabudowa prawobrzeżnego dopływu Dunajca potoku Kronicę zabezpiecza umocnienia brzegowe w Poroninie. W latach 1958-1961 wydatkowano około 6,5 mln. zł. na regulację potoku Kronicę. Celem przeprowadzonej regulacji jest zabezpieczenie zabudowań położonych w sąsiedztwie koryta, oraz umożliwienie uporządkowania terenów przybrzeżnych w obrębie miasta Krościenka.

Jednakże trwałość tych inwestycji i ich właściwe wykorzystanie uzależnione jest od racjonalnej gospodarki na stokach, od zabezpieczenia stoków przed erozją, uniemożliwiając gromadzenie się rumowisk kamiennych w korytach rzek i potoków górskich co stanowić powinno stałe cele działalności spółek wodnych na terenach górskich.

dr J. ZARZYCKI

DUNAJEC

STO ROKOV PLTNÍCTVA

Novotarská zem započala tohoročnú jeseň pekným akcentom. V Pieninach asi najväčšom priestore nedotknutom ešte rukou civilizácie slávili sa súčasne až dva výročia: sté výročie pltníctva na Dunajci a 30. výročie Pieňinského národného parku.

Pieninský národný park vznikol roku 1932. V tom čase bol to prvý Medzinárodný park v Európe a takýto charakter dala mu dohoda medzi Poľskom a Československom, ktorá predvídala okrem spolupráci nad rozvojom parku — tiež sprístupnenie tohto priestoru turistom z Československa. Od toho času navštievujú Pieniny turisti. Avšak niektoré priestory parku po dnes sú nedotknuteľné. Sú to tzv. „mateczníki“. V nich zver nachádza absolutný kľud a rastliny i stromy rastú tak ako v dávnomeku.

Dnešný turista stýka sa s Pieňinami počínajúc Czorsztynom. Tuna pri nohách návštěvníka teče neponahľajúca sa veľmi Dunajec. Nad jeho hľavou kladie sa tieň zrúcanin starého hradu. Hrad bol keďsi pevnosťou týčiacou sa až sto metrov od zrakadla vody na nedostupnej vápenitej skale. Dnes už pominula strategická nádhera. XX. storočie nie je trinásťtisíčročné. Ale zostal štýl, prísona krásy vytvárajúca jedinečný svojho druhu výhľad, ktorý každého turista má dlho pred očami. Spod tejto bývalej pohraničnej pevnosti plávajú dnes pltníci s turistami na palube lodi čiže presnejšie povedané troch-štyroch pospájaných vydlabaných pnoch — na cestu po Dunajci.

Každý pltník ma dookola klobúka navlečené na nitke mušličky. To, ako aj iné podrobnosti pltníckych oblekov vzbudzujú pozornosť a početné otázky. Mušličky sú starou tradíciou. Voľkady,

ked' pltníci splavovali drevo až do mora, každý za prekonanú cestu dostával jednú mušličku z rodného Baltu. Keď ich už mal plno okolo klobúka — bol menovaný majstrom.

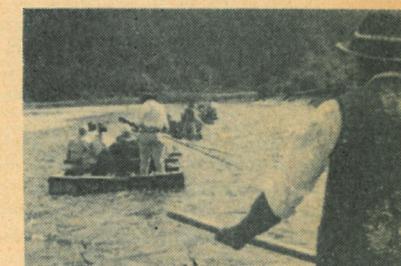
Tradícia je dlha, záchovala sa sto rokov. Teraz už sa nesplavuje drevo. A len mušličky pripomínajú dávne dejiny. Služby vždy usmialiých pltníkov využívajú dnes turisti. Posledne plával som s turistami z cudziny. Boli to delegáti na konajúci sa v Krynici medzinárodný kongres FIJET (medzinárodná organizácia spisovateľov a novinárov — turistov). To známená ľudia ktorí sa vyznávajú v týchto záležtościach a veľa už videli vo svete. Ich obdiv a nadšenie pre Pieňiny boli najlepšou vizitkou tak pre odborníkov ako aj pre milovníkov krásy.

Dunajec ktorým sa pláva je pravobrežným prítokom Visly. Jeho dĺžka činí asi 251 kilometrov. Počiatok rieky nachádza sa v Tatrách — je to Dunajec Čierny a Biely. Jeho prítoky sú to hľavne bystré horské potoky pre ktoré sú charakteristické mnohé vodopády tak zvané „siklawy“. Pod Nowym Targom spája sa Čierny a Biely Dunajec a už v spoločnom koryte tečie smerom na východ až do Szczawnicy a potom smerom na Nowy Sącz a Tarnów. Prave medzi Nowym Sączom a Tarnowem Dunajec vytvára prelomový úsek cez Podgórze Karpackie. Toto bolo využité na vytvorenie dvoch umelých jazier, Rożnowského a Czechowského.

Celá dolina Dunajca je jedným z najzaujímavejších a najkrajších terénov. Mnohé pamätihiestnosti a prírodné zvláštnosti Pieňin príťahujú sem stále početnejšie davy turistov z Poľska a cudziny. A splav od Czorsztyna do

Szczawnicy a dokonca Krościenka je jednou z hlavných atrakcií.

Cez Czorsztynske Pieňiny tiahne sa tiež turistická cesta na Trzy Korony. Tiahne sa po strmých úbočiach nad Dunajcom. Nakoľko rieka má veľmi nerovný spád vody, prudký alebo skoro neviditeľný s mnohými ostrými zátačkami. Je čo obdivovať aj pri pešej túre. Kúzla tejto časti sú neopakovateľné.

30. septembra v pltníckom prístave v Czorsztynie zhromaždiť sa farebný zástup mestského obyvateľstva ako aj početných hostov. Slávili sa uvedené výročia a tento sviatok bol ukončený barevným splavom ktorého sa zúčastnilo až dva tisíce osôb. Pri tejto príležitosti v Sromowcach Nižnych bola odhalená pamätná tabuľa pri príležitosti steho výročia pltníctva. Splav bol ukončený v hlavnom meste Pieňin — Szczawnicy.

Dvakrát som sa pokúšal obsadiť si miesto v autobuse prenájímacom na trati Nowy Targ — Kraków. Nepodarilo sa mi to, hoci z novotarského námestia odchádzal dosť autobusov rôznymi smermi. Toľko je tu turistov a rekreantov.

Mal som preto dosť času, aby rozmýšľať nad tým, čo som počul a videl behom trojdňového pobytu na viedieku a v podnikoch novotarského okresu. Veľké množstvo nevyriešených problémov, veľa záležitostí k vybaveniu. Jedná sú závislý na vyriešení druhých ako ich usporiadajú tak, aby natrafili na hľavne ohnivo a uchytí ho. Rozhodne nie je ľahko byť tajomníkom Okresného výboru strany, keď si „nespokojným človekom“ — k takému uzáveru som dospel. A predsa taki ľudia sú potrební. Nechýbajú taki vo vedení strany novotarského okresu. Nespokojní a vyrovnaní.

NESPOKOJNÍ ĽUDIA

Na prvý pohľad zdá sa, že poľnohospodárstvo v okresnom merítiku je najdôležitejšie, predsa 70% obyvateľov pracuje v tomto odvetví hospodárstva. Áno, ale to podhalanské poľnohospodárstvo nie je základom, a aj rentabilnosť väčšiny rozdrobených gazdovstiev je problematická. Struktúra osevnej plochy z roku 1962 — a v posledných rokoch častočne sa zlepšila — niečo o tom hovorí: asi 700 ha pšenice, 2.100 ha raži, asi 5 tisíc ha jačmena a viac ako 22 tisíc ha osvy, samozrejme ak počítame v percentách značná časť prípadá na okopaniny, hľavne zemiaky, hoci výnosnosť 102 q z 1 ha zemiakov je veľmi odlišná od celoštátného priemeru 156 q z ha. Ako je vidieť aj štruktúra osevnej plochy, aj výnosnosť, typické pre horské terény. S tou výnosnosťou na podhalanskej dedine je rôzne.

Avšak je jedno odvetvie v poľnohospodárstve, ktoré teší. Je to chov dobytka. Práve chovu dobytka pomaly, postupne a konzektívne je podriadené poľnohospodárstvu okresu. A výbec nie sú to ovce, ktoré sú v prevahe — ako by sa to mohlo zdáť. Na 100 ha ornej pôdy pripadá: 69 kusov dobytka, pri celoštátnom priemere 43

kusov. Ako je vidieť, závideniahodný stav a jeden z hlavných prameňov ziskov podhalanskej dediny, len aby sa zvýšila kultúra chovu dobytka.

Dedina má aj iné peňažné zisky a to z turistiky a rekreácie. Gazdinkám sa vždy podáva vytiahnutý zisk z „ceprów“. Malá ibačka s postelou (často bez vody a iného príslušenstva) 500.— zł za dva týždne. Ale to sa týka len tých atraktívnejších dedín, ležiacich pri turistických cestách. Pre iných prameňom dodatočných ziskov je práca v obuvníckom kombináte, a dochádza ich do práce dosť veľký počet, viac ako 1.500 osôb. Nejedna rodina odbudovala gazdovstvo vďaka zárobkom v tomto kombináte.

„Zmenil sa okres v rokoch hospodárenia na Podhalia Ludovodemokratickej vlády, ale nie sme plne spokojni s doterajšími úspechmi“ — hovorí súdr. Konopka, bývalý agronom z Jablonky a dnes tajomník KP PZPR pre poľnohospodárske otázky. Hlavná záleženosť, ktorá nedáva spať najlepším sedliakom na novotarskej dedine a aktívovi okresu — to je vyhľadávanie cest aktivizácie rolnických krúžkov a upevňovanie sedliackej samosprávy.

Videl som v kancelárii predsedu okr. výboru rolnických krúžkov tabuľu, zobrazujúcu organizačný stav krúžkov. Zapisal som si niektoré údaje:

Rok	Počet krúžkov	Počet členov	Hodnota majetku krúžkov	Počet traktorov
1957	48	1.525	—	—
1960	96	4.340	2.740.800	8
1961	101	4.521	4.821.800	21

Na 107 dedin v okrese, v 101 južných dedinach vyrába 107 rolnických krúžkov. Prvou myšlienou, ktorá mi napadá pri pohľade na tabuľu, je myšlienka, že rolnické krúžky sú v novotarskom okrese skutočným spoločenským hnutím. Avšak časť južných dedinov neprevádzka širšiu hospodársku činnosť napr. niekoľko krúžkov na Orave zaobiera sa dovozom a rozdelovaním medzi členmi umelých hnojiv, výmenou reprodukčných semien a sadebých zemiakov, organizuje poľnohospodárske kurzy. Ale aj táto zúžená činnosť môže sa stať východiskom pre rozvetvenejšiu činnosť spojenú s trvalým majetkom.

Už súčasne zhromaždený Fond rozvoja poľnohospodárstva v novotarskom okrese dosahuje sumu skoro 12 mil. zł. Ak počítame asi 400 tisíc zł. za jeden komplet hospodárských strojov, bolo by možné zakúpiť viac ako 40 traktorov a iných pomocných strojov.

Nasúva sa myšlienka. Pri súčasnom roztrúsení gazdovstiev, aj tam kde by bolo možné mechanizovať prácu napr. v Zubrzycy Dolnej — je dosť ľahko pracovať strojmi. A súdruh Ján Kovalík kultúrno-osvetový činitlef a člen krúžku v rozhovore hovorí, že rád by sa zavil koňa, ktorý mu zožiera dosť veľké množstvo osvy a sena. Niektorí činitlef hľadajú východisko z faškej a komplikovannej situácie — pomýšľajú zmeniť štruktúru osevnej plochy na úkor osvy — na lúky a pasienky. Na území obce Lipnica už minulý rok bola zmenšená orná pôda o 150 ha v prospech lúk a pasienok. Niekoľko súčasných lúk a pasienok. Niekoľko sa spýta — výsledky tejto zmeny? Členovia krúžku nám povedia, že v minulých rokoch dodávky mlieka neprekračovali 1.500 litrov denne a teraz v niektorých dňoch dosahujú aj 7.000 litrov. Ako je vidieť pri správnom riešení otázok, ako by sa zdalo nevyriešiteľných, je možné najť cestu zvýšenia poľnohospodárskej výroby a ziskov dediny.

Rolnícke krúžky na Spiši a Orave potrebujú nemalú pomoc, hoci len porad agronóma. Predsa na našej dedine je ešte hodne konzervatívnu. Rozprávala mi agronómka, že v Chyžnom — poľnohospodárske školenie sa podarilo. Ale s príspevkami na kúpu hospodárských strojov gazdovia sa neponahľali. Vecné vysvetlenie výhod vyplývajúcich z práce strojov spôsobilo, že sa už zozbieralo viac ako 20 tisíc zlých vkladov, čo pri skorej pol milióna zl. na konte FRR zabezpečuje kúpu strojov. Už súčasne boli zakúpené dve mlátačky s príslušenstvom. Je to celkom dobrý začiatok. Ale agronómov na dedine je príliš málo. Jedna „agronomówka“ vybudovaná v Jablonke — to nestačí.

Veľa a radi rozprávali mi na Orave o úspechoch dediny.

Dozvedel som tiež, že len v Zubrzycy Dolnej je viac ako 90 stalých predplatiteľov časopisu „ŽIVOT“. Bolo mi poviedané, že príliš málo sa píše o poľnohospodárstve, ale aj toto okienko vyplňujú „Rolník-Gromada“ a „Chľopska droga“. Radili sa mi, čo by bolo treba urobiť, aby v Jablonke opäť otvoril CPN (predaj naftových výrobkov), lebo predsa 15 rokov jestoval a teraz traktori musia cestovať pre palivo až do Nového Targu a turisti na adresu CPN poslali už tiež nie jednú nadávku. Vraj má byť opäť otvorený rok 1965 — nedalo by sa už teraz urobiť niečo provizórne?

Veľa záležitostí k vybaveniu, mnoho problémov. Ale nádherný aktív, mysliaci, hľadiaci dopredu skôr ako padne rozhodnutie — radi si. Asi je to najlepšou zárukou politickej a výrobnej aktivizácie novotarskej dediny.

DYMITR PERUN.

(DOKONČENIE ZO STR. 12)

„Len čumiš, hovádo! Ešte dobre, že si si sem dievku neposadil, to by bolo jačania. Si taký ako ostatní, Proňakin, pozri, len trochu — a bol by si sa zrútiť...“

Ale v skutočnosti sa už rútil, i keď o ničom nevedel, pretože nezbadal, že ľavé zadné koleso ostalo nad ústom a točí sa — zúrio a bezmocne. Druhé koleso, hrubo oblepené hlinou, šmykalo sa na mokrom betóne. Stroj tiež pomaľy zhasnával, neposlúchal ho už ani volant, hoci sa doň vboril s celou silou vydesených rúk.

Všetko pochopil, až keď znova márne otáčal volant, ale už sa nemohol dostať k jabloniam, ktoré sa nakláňali ustačne doľava. Priestorná kabina bola naraz tesná ako skrinka, do ktorej fa vísili, úplne pokrúiac. Mohol vyskočiť, keby bol mal dvere otvorené, keby sedadlo bolo na pravej strane a keby sa bol okamžite dovtipil, že vyskočiť musí.

Zrazu uvidel oblaky, rýchlo sa mihnúce v ochrannom skle, začul škripot gumy a rachot zosýpavajúcej sa rudy. „Rozsypal si, mamťa!“ zašomral sám sebe. „Skonči si, doskápal si, darmo žráč, somár“ — už nezápasil, držal sa iba volantu, dúfajúc, že sa stroj predsa len udrží. Ak nie, je po všetkom! Osemdesiatpäť metrov — to je koniec!“

Voz sa však neudržal. Tažko sa po kŕzol, zadunel na betón a fažký náklad rudy fahal ho čoraz nižšie. Uvidel biele vrstvu kriedy, potom nebo, zase novú hnedú vrstvu, znova nebo a potom v polôsere mohutnejúcu olovenomodrú farbu — farbu oceána pred búrkou.

Odzadu čosi udrel do kabiny. Začul žalostné zakvílenie praskajúceho železa. S obrovským rachotom vysypala sa ruda. „S vozom je koniec — zničil si mašinku,“ stačil si ešte uvedomiť. Vtom zacítil bolestný úder niečo nižie zátylka a vyhíkli mu slzy, všetko sa mu zlialo v čiernožltom virivom chaoze. Naraz aj hlava stratila oporu. Druhý náraz začínil zboču a cez sklo. Inštinktívne zamírili ešte oči, kolenami skložila na záblatenú podlahu kabiny a laktami si chránil tvár pred úlomkami rudy. Tretí raz ho ruda zasiaha priamo do laktu.

„Kedy už bude po všetkom? Bože, kedy sa to už skončí?“ pomysiel si s clivotou, keď ho všetko kamsi vlieklo a zo všetkých strán udiera. Utrenie však nemalo konca. Od bolesti v zátyliku a v lakti stratil vedomie, znova prišiel k sebe, ale voz sa ešte vždy kotútal dolu svahom. Posledný náraz vyšmaril ho zozadu na volant a vyrážil mu dych a dačo mu v hrudi zaprasalo, až sa napokon prudkým trhnutím voz zastavil. Oslepený a pridusený vnímal iba zuniaci tíš.

Nepočul, ako zúfalo vykríkol Anton a ako zavyla havárijná sírena, neviadal, že sa náhle pol druhu stovky ľudí objavilo na svahoch lomu, že sa vrhli dolu a bežali, preskakujúc a skliziac sa na mokej hline, padali, robiac hotové kotrmeľce, znova vstávali a bežali a ledva popadali dych, aby mu mohli pomôcť.

Začul len praskanie sústavy kolies a akýsi podivný zvuk. V zunivej tichosti pravidelné padali fažké kvapky. Nevedel, že je to jeho krv, nazdával sa, že to z rozbitého potrubia kvapká na rozohriatú latinu olej.

„Vypnúť motor! Zhoríme...“ stačil si ešte uvedomiť.

Myslel na seba aj na stroj.

GEORGIJ VLADIMOV

PO STOPÁCH HARCEROV CEZ SPIŠ

Polia už boli prázdne po nedavnej žatve keď celú nádej skladajú do vlastných nôh, putoval som spišskými dedinkami hľadajúc stopy nedávneho pobytu harcerov. O autobus tu nie je práve najvháššie, auto nestretnete často, lebo aj cesty nie sú príliš dobré ale ako Spiš dlhý a široký od Niedzicy po Łapszanku — všade bolo rušne a veselo toto leto. Peknú spišskú zem objavili a obľubili si harceri, voľiac si jú na táborovú akciu roku 1962.

Ako sme už písali v minulých čislach „ŽIVOTA“ Krakowska Komenda Choragi ZHP podnikla zaujímavý experiment, ktorý bol pomenovaný Hracerskou radou Spiša. V lete vyrástali na Spiši harcerské tábory a obce prešli pod nadávadlu Harcerských mestských národných výborov. Táto iniciatíva mala pekný cieľ objaviť a popularizať medzi širokými masami turistov zabudnuté a predsa malebné a zaujímavé terény Spiša. Bolo to úzko spojené s druhou úlohou tejto akcie — rozbudnením širokej spoločenskej iniciatívy mestského obyvateľstva, oživením života v ospalých spišských dedinkách. Nakľoko z jednej strany masový rozvoj turistiky na tých terénach, záujem o tieto celku spoločnosti bude podnetom k ich všeobecnému rozvoju a z druhej strany rozvoj Spiša vytvorí lepšie podmienky pre turistické hnutie. Presvedčí o tomto obyvateľovi, zapojiť ich do celej rady zámerov spojených s tým — to sú záležitosti, ktoré boli predložené na zasedaniach HGRN, záležitosti, ktoré sa stretli so živým záujmom obyvateľstva, hromadne a aktívne zúčastňujúceho sa na zasedaních. Nie je to čudné, lebo všetkým boli blízke záležitosti zakladania knižníck, stavby cest, starostlivosti o deti, kultúrneho rozvoja dediny, prestavby jej života, aby sa stal ľahší a zaujímavejší. Plnú podporu tejto užitočnej iniciatíve poskytli tiež voj-

vodské a okresné orgány, čo vo veľkej miere dovolilo realizovať túto, ako by nebolo fažkú úlohu.

Po ukončení celej akcie nastala doba, aby sa opäť vrátiť k tejto téme a zhodnotiť podujatia krakovských harcerov ako neobyčajne potrebné a plne vydarené.

Akcia bola prevedená živým a vynaliezavým spôsobom a zaujímavé formy stykov a spolupráce s mestským obyvateľstvom ziskali harcerom ich sympatiu. Najlepšie tomu nasvedčovali davy obyvateľov obcí na harcerských krúžkoch, v klubovnach-kaviarňach vedených harcermi, početná účasť obyvateľstva vo všetkých akciach a podujatiach organizovaných harcermi. Ich pobyt na Spiši budú si dlho pamätať pacienti polnej harcerskej nemocnice v Trybszu a pacienti táborových lekárov Nowej Bialej a Dursztyna. Budú ich pripomínať knihy v školách a vidieckých knižničiach, hračky odovzdané po ukončení akcie školkám a defom. Deti ostatné prežili veľa pekných dní v zelených harcerských školkách, keď ich rodičia pracovali na roli. Pobyt harcerov tu na bude dlho spomínať mala Terenia Nowakowska z Niedzicy, ktorá vyhrala bábkou v súťaži kresieb na asfalte. Trvalým efektom ich práce budú opravené úseky cest Krempachy — Durtszyn a Łapsze — Łapszanka. Nie jedna fúra sena v horúcom období senokosov, prišla do stodoly vďaka harcerským rukám. Nie jeden chlapec naučil sa v harcerských službách obyvateľom (punkt uslugový) opravovať rôzne domáce zariadenia a náradie. Veľa zaujímavých informácií získali rolníci v Krempachoch a Nowej Bia-

lej na poľnohospodárských kurzoch, vedených harcermi — poľnohospodárskymi inžiniermi. Mládež z Trybsza a Łapsz Wyżnych chváli si vydarene výlety do Krakowa, Nowego Sącza a Roźnowa, zorganizované pre nich harcermi.

Józef Krzysik z Łapsz Wyżnych, tamník GRN bude dlho povdačný veliteľovi z Muszyny za vybavenie a zaslanie do daru drôlenej sieťki na školský plot, ktorý doteraz bezúspešne sháral. Tak ako všetci ľudia v Łapszach — túži, aby aj budúci rok jeho obec navštívili harceri, ktorí tu na najdu srdečne pohostinstvo a príatelstvo.

Nie je to jediná mienka. Harcerská akcia priniesla obyvateľom Spiša veľa dobrého a získala si všeobecnú sympátiu. Nasvedčujú tomu slzy, ktoré zaleskli sa v nie jednom oku, keď nastala rozlúčka, nasvedčujú tomu slovo uznania, aké vyslovujú v rozhovoroch mestní činitelia.

Toto pozitívne ohodnotenie nedovoľuje nám nespomenúť negatívne spomienky, aké po sebe zanechali v Kacwine harceri z Nowej Huty. Dúfame, že v záujme celej akcie Komenda Choragi ZHP v Krakove rýchle sa postará o odstránenie nedorozumení tak, aby nič nekazilo celkove dobrú mienku akú si táto akcia získala.

Obyvateľom Spiša, prajeme, aby pokračovali každodenne v diele, ktoré započali harceri. Každý vo vlastnom obore, vo vlastnom dvore a všetci spolu vo verejných akciach môžu veľa urobiť pre svojú obec.

JERZY NOCUN

MÓDA

Doteraz sme ešte nepísali o móde pre našich školákov. Vynasnažíme sa dnes tento nedostatok vyhodnotiť. Šikovné mamičky poriadajú si a podľa našich obrázkov ušijú samé pre svoje 8 — 12 ročné dcérky chutné šatôčky. Je dôležité, aby sme naše deti neobliekali do „dospelých“ šiat a látok, a tak isto, aby sme sa nesnažili urobiť z nich vypáradné bábiky. Deti musia byť obliečené praktický. Látky z ktorých pre nich šijeme nesmú byť drahé, aby sa v nich dieťa cítilo pohodlne a neviazane. Musíme počítať s tým, že sa dieťa v škole môže zašpiníť a preto šaty musia byť z látky, ktorú môžeme ľahko vyprátať.

Veľmi praktické sú šatové sukne, ktoré môžete ušiť zo svojich starších šiat. K nim môžu dievčatka nosiť blúzičky a svestriky všetkých druhov. Na tzv. lepšie nosenie, ušijeme našej dcérke praktické šaty. Neradime siť podľa „dospelých vzorov“. Vhodné a prispôsobené veku dievčatka šatočky, sú oveľa výkusnejšie.

Pozrite pozorne na naše obrázky a skúste podľa nich ušiť dcérke šatočky. Prajeme veľa úspechov.

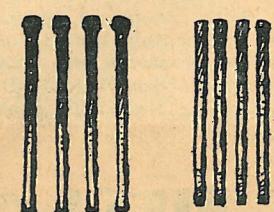

HÁDANKY

TĚŽKÁ SKLADBA

Ctyři celé zápalky a čtyři zápalky s ulomenými hlavičkami se mohou stát zajímavým problémem. Pokuste se z nich složit dva čtverce a čtyři trojúhelníky tak, abyste žádnou zápalku nemuseli dále lámat. Je to úloha těžká, proto vám trochu napovíme: Čtverce i trojúhelníky budou v jednom obrázku!

Rešení posílejte do 30.XI. t.r. na adresu redakce. Těm, kteří přišli správně rozluštění, pošleme knižní odměny vybrané losováním.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

CZYTELNICY W CHYZNEM — W sprawie nadesłanego wniosku dotyczącego zmiany rasy bydła na Waszym terenie, skierowanego przez Redakcję do Departamentu Produkcji Zwierzęcej Ministerstwa Rolnictwa, otrzymaliśmy obserwne wyjaśnienie z PWRN w Krakowie Wydział Rolnictwa i Leśnictwa — Oddział Produkcji Zwierzęcej, które poniżej z nieznacznymi skrótmami przytaczamy:

„W załączku z kilkakrotnie kierowanymi za pośrednictwem różnych instytucji i władz skarżami i zażaleniami mieszkańców Chyżnego pow. Nowy Targ, a także innych miejscowości Orawy — Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Rolnictwa i Leśnictwa w piśmie Nr III.3(R/14a)62 z dnia 12.VI.62 i skierowanym do czasopisma „Zivot“ wyjaśnili, że nie widać uzasadnienia ani też potrzeby zmiany dla tej części województwa rejonizacji bydła. Wykazano bowiem, że bydło „brzeziaste“ nie stanowi odrebnnej rasy, a jego produkcjonalność jest daleko niższa od osiąganych wyników produkcyjnych w chowie masowym bydła rasy polskiej czerwonej.“

2) W ostatniej skardze rolniczej z Chyżnego powołując się na kilkakrotnie skargi do różnych władz stwierdzają, jakoby bydło rasy polskiej czerwonej — jako nie-

przystosowane do tamtejszych warunków klimatycznych — było mniej odporne niż bydło „brzeziaste“ na zakaźalność gružlicą. W skardze tej rolnicy stwierdzają, że % bydła chorego na gružlicę, to bydło czerwone.

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej — na podstawie przeprowadzonych w tej sprawie dochodzeń, oraz na podstawie pierwszej informacji Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii nadesłanej na prośbę tut. Oddziału Produkcji Zwierzęcej przy piśmie Nr Rol. IV.t.(x) 181/62 z dnia 27.VIII. 62 wyjaśnia, że na terenie wsi Chyżne w ramach urzędowej akcji badania bydła na gružlicę przebadano ogółem 1.634 szt. bydła, w tym brzeziastego 897 szt., co stanowi 54,8% przebadanej ilości bydła. Ogółem sztuki reagujące dodatnio na gružlicę jest 107, w tym bydło polskiego czerwonego 57 szt. zaś brzeziastego 50 szt.

Jak z powyższego wynika — sztuki reagujące stanowią 6,6%

pogłowia, przy czym na podstawie powyższych danych nie można twierdzić, że w znacznym procentie więcej jest sztuk tuberkulinowo dodatnich w rasie polskiej czerwonej, co zdaniem mieszkańców Chyżnego miałoby dyskwalifikować tę rasę bydła.

Zatem — uwagi zawarte w skardze a dotyczące tej kwestii również uważa się za nieodpowiednią prawdziwe. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Rolnictwa i Leśnictwa wyjawia ponadto — po przekonsultowaniu tej sprawy z Wyższą Szkołą Rolniczą, Instytutem Zootechniki i Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii, odnośnie odpowiedności poszczególnych ras bydła na gružlicę — to jak wynika z dotychczasowych badań naukowych i dotychczasowych spottreślzeń terenowych — stopień zakażenia gružlicą bydła nie jest związany z rasą zwierząt, lecz jest związany z warunkami w których zwierzęta rozwijają się i warunkami w których znajdują się one po osiągnięciu pełni roz-

woju. Zwierzęta różnych ras, znajdujące się w tych samych warunkach chowu i narażone w jednakowym stopniu na styczność z zarazkiem gružlicy — nie wykazują jakiekolwiek różnic pod względem ujawniania cech odporności. W toku dotychczasowych badań nie stwierdzono, aby bydło brzeziaste było bardziej odporne na gružlicę od bydła czerwonego. Jedynym warunkiem zmniejszonej zakażalności bydła na gružlicę są: prawidłowe żywienie zwierząt i zapewnienie higienicznych warunków wychowu i użytkowania.

Ponadto tutejszy Wydział informuje, że dla pełniejszego poinstruowania hodowców z terenu Chyżnego i innych miejscowości Orawy odnośnie wartości hodowlanych bydła rasy czerwonej oraz możliwości poprawy chowu bydła na tym terenie zobowiązane jest zootechniczną Przykładem Powiatowej Rady Narodowej w Nowym Targu oraz sztabem zootechniczną Państwowego Zakładu Unasieniania Zwierząt w Rabie Wyżnej do przeprowadzenia odpowiedniego instruktazu.

ŁAPSZE WYZNE ODCIĘTE OD ŚWIATA?

Bijemy na alarm, bo chodzi o sprawę ważną. Chodzi o odcinek drogi na trasie Groń - Łapsze Niżne. Włożono w nią już tyle czynów społecznych ile dziur na tej trasie. Dalej w ten sposób nie można jej iatać. To tylko strata cennego czasu i upokarzanie inicjatywy społecznej. Trzeba maszyn i funduszy. Słownie - trzeba aby zajęła się tym Powiatowa Rada Narodowa. Sprawa jest pilna. Nie chodzi już bowiem o to tylko, że ktoś połamie sobie oski u wozu, lub przedwczesnie potlocze kierpce. Chodzi o to, że PKS ma zamiar zdjąć z tej trasy swoje wozy w trosce o ich całosć i bezpieczeństwo podróżnych. To zaś oznaczać będzie przerwanie łączności ze światem dla Łapsz a co gorsza, pozbawienie zarobku wielu chłopów dojeżdżających do pracy w Kombinacie Nowotarskim. (BIL)

NÁVŠTEVA Z ČSSR V JURGOWE

V auguste navštívil Spiš novinár z Prahy Miroslav Drápal. Bola to významna udalosť — môcť si pohovoriť s novinárom zo starej vlasti. Večierkom sme si posedeli a porozprávali o všetkom čo nás zaujíma. Samozrejme hovorili sme aj o našom časopise. Ukázal som p. Drápalovi niektoré čísla „ŽIVOTA“. Musím sa príznať, bol som hrdý, že nás časopis tak veľmi sa páčil novinárovi z Prahy. Pre zaujímavosť uvediem, že veľmi priaznivo ohodnotil grafickú úpravu, články o ktorých som mu povedal, že veľmi zaujímajú našich krajanov a to najmä preto, že v každom čísle nachádzame niečo z našich terénov t.j. Spiša a Oravy.

Dlh budem spomínať túto milú návštevu a dúfam, že tak isto aj p. Drápal. Mysím, že pre obidve strany bolo by užitočné, keď by sa takéto návštevy častejšie opakovali.

VOJTECH MACICZAK

POŽAR WE FRYDMANIE

15 września br. wybuchł poważny pożar we wsi Frydman na Spiszu. Mimo energicznej akcji przeciwpożarowej, spłonęły 10 wypełnionych zbożem stodóły, 4 domy i 8 stajni. Przyczyna pożaru nie jest jeszcze oficjalnie ustalona. W każdym razie jest to jeszcze jeden sygnał dla innych, aby dbali stale o bezpieczeństwo przeciwpożarowe. straty we Frydmanie wynoszą - według pobieżnego szacunku - ponad 1,5 miliona złotych. Poszkodowani czekają na odszkodowania PZU. Mówią się na wsi o tym, że Powiatowa Rada Narodowa ma przyjść z pomocą rolnikom i dostarczyć zboże dla pogorzelców po niższych cenach. Byłyby to piękna inicjatywa, ze wszechmiar godna pochwały.

(WIG)

Należy podkreślić, że mimo odzwierciedlenia organizowanej propagandy i zaproszenia, rolnicy z okolic Orawy nie wzięli udziału w organizowanym w dniach 7, 8 i 9 IX. br w Szczyrzycu - Wojewódzkim Pokazie hodowlanym bydła rasy polskiej czerwonej. Wydaje się, że pokaz ten mógłby w sposób poglądowy umożliwić tamtejszym hodowcom nabranie przekonania, że w równie trudnych jak na Orawie warunkach gospodarowania przy wykazaniu lepszej woli i znajomości potrzeb hodowli bydła można dojść do daleko lepszych wyników produkcjnych i hodowlanych.

W ten sposób tutejszy Oddział uważył zgłoszone w Waszym zażaleniu uwagi za ostatecznie wyjaśnione".

CZYTELNICY Z ZUBRZCY GÓRNEJ — Na naszą interwencję w sprawie uruchomienia zakładu masarskiego i gospody w Zubrzycy Górnnej Redakcja otrzymała pismo z Wydziału Przemysłu i Handlu PPRN w Nowym Targu o następującej treści:

,1. Uruchomienie w Zubrzycy Górnjej zakładu masarskiego dla obsługi miejscowości ludności należy uznać za niecelowe i gospodarczo nieuzasadnione. Wybudowanie kosztownego obiektu produkcyjnego o małym stosunkowo przerobieku, koszty dowozu surowca, koszty konserwacji itp. nie stoją w żadnym stosunku do wartości ewentualnej produkcji potrzebnej do zaopatrzenia Zubrzycy Górnjej i okolicy w miasto i jego przetwory. W planie 5-letnim przewidziane budowę względnie uruchomienie dalszych 7 sklepów na terenie działalności GS Jabłonka, w tym również sklepu w Zubrzycy Górnjej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w każdym wiejskim sklepie spożywczym znajdują się w sprzedaży sionina, tłuszcze zwierzęce, wędliny trwałe i konserwy mięsne, toteż ludność Zubrzycy Górnjej ma możliwość zaopatrzenia się w wymienione artykuły w ramach przyznanych rozdzielników limitów.

2. W Zubrzycy Dolnej uruchomiono jeszcze w roku 1957 bar

ZATRZYMANIE ŁOÝSKA

Najczęstszym powikłaniem okresu poporodowego, zwłaszcza u krów, jest zatrzymanie albo nie odejście bion płodowych czyli łoyska. Niewiadomość ta polega na tym, że biony płodowe, które bezpośrednio po porodzie zwiastują przez pochwę na zewnątrz, pozostają w drogach rodnych dłuższe niż 6 godzin. W stanie prawidłowym biony płodowe odchodzą niedługo po porodzie, gdyż istniejące połączenie łoyska płodu i matki rozluźnia się już w czasie porodu, dochodząc do tego skurcze macicy, która ściąga się równocześnie i energicznie wypiera luźno z macicy połączone łoysko. Tylko wskutek pewnych nieprawidliwości może to w narządach rodnych czy też w ustroju matki, biony płodowe nie odchodzą w przewidzianym czasie. Jeśli więc cokolwiek pozbawi macicy zdolności prawidłowego kurczenia się i wyciskania niejako swej zawartości, następuje opóźnienie odejścia bion płodowych. Macica traci zdolność kurczenia się w stach tzw. atonii, która może być następstwem np. wyczerpania zbyt długim porodem, tzw. płodów olbrzymich lub też porażenia jadami wytwarzającymi się w wypadkach gnicia płodu. Niezależnie

od tego na macice mogą działać inne czynniki jak np. niedomoga serca, schorzenie nerek, przewodu pokarmowego itd. Nie bez znaczenia są tutaj transporty piesze czy też przewożenie krów wysoko cielnych, awitaminoza czyli brak witamin w organizmie oraz zapalenie łoyska, powstałe na tle zakażenia matki brucellozą.

Weterynarz

Objawy zatrzymania bion płodowych są bardzo znamienne zwłaszcza wówczas, gdy część ich zwisa z pochwy na zewnątrz. W stanie świezym postronek z bion płodowych jest dość gruby. Po upływie doby przybiera on barwę szarą a później brudnozieloną. Po upływie kilku dni daje się zauważać nieczęć do jadu u krowy, gorączka, utrata mleka i rozwojenie. Zależnie od przebiegu zatrzymania bion płodowych różne będą w dalszym ciągu objawy. Raz biony płodowe odchodzą po upływie kilku dni, kiedyindziej zaś, kawałkami po upływie kilkunastu dni. Niekiedy już po upływie kil-

kunastu godzin istniejące zatrzymanie bion płodowych spowodować może poważne powikłanie, w innych wypadkach długotrwałe przebywanie ich w narządach rodnych a nawet gnilny ich rozkład bywa znośny z zadziwiającą wytrzymałością.

Częste są wypadki, że w następstwie zatrzymania bion płodowych przychodzą do ogólnego zakażenia i śmierci albo też okres odzdrojenia trwa przez całe miesiące i wtedy krowy pozostają niezdrowe.

Z uwagi na te właściwe momenty zatrzymanie łoyska należy uważać za stan, którego nie powinno się zostawać swojemu losowi.

Niedobrokatne i dziś jeszcze spotkać się można z twierdzeniem, że zatrzymanie bion płodowych u krów nie wymaga żadnych zabiegów czy starania. Istnieje bowiem przekonanie, że biony u krowy zawsze odchodzą same, chociaż niekiedy w spóźnionym terminie i jeśli się nawet krowa przy tym ciężko nieraż przechoruje, uważa się to za przypadek, dopust losu, przed którym ustrecie się niepodobna. Biorąc pod uwagę wszystkie za i przeciw nie wolno biernie oczekiwania dalszych następstw lecz czynnie wkraczać i to możliwie jak najrychlej po porodzie.

Dr H. MACZKA

WARZYWA W INSPEKTACH

Do redakcji nadeszły pytania dotyczące sposobu zakładania inspektorów oraz uprawy roślin warzywnych w inspektorach. Postaramy się omówić pokrótko wysuwane przez czytelników zadaniami.

Inspektorzy stosujemy w celu przyspieszenia plonowania warzyw oraz hodowania nowali, wreszcie w celu uprawiania warzyw, które spożywane późną jesienią, z powodu niskich temperatur już w gruncie nie urosły.

Inspektorzy składają się ze skrzyni inspektorowych (bez dna) i okien. Skrzynie robimy z różnych materiałów (z drewna, betonu, cegły lub z materiału kombinowanego jak np. deski + beton) oraz są różnych rodzaju: stałe lub przenośne, zagłębione lub nie zagłębione. Ażeby wyprodukować rozsądek do ogródka warzywnego na własne potrzeby, wystarczy skrzynia inspektorowa trzykonna. Najodpowiedniejszym typem byłaby stała skrzynia zagłębiona (jak pokazuje rys. 1).

Gotową skrzynię inspektorową pomalowana dla konserwacji 5% roztworem siarczanu miedzi wkopujemy na wybrany miejscu w ziemi. Miejsce wybieramy osiągnięte od wiatrów z dobrą wystawą słońca, nie zacienione, położone w pobliżu źródła wody. Powinno być nieco wzrosione, by skrzynia nie była narażona na zalewanie wodą. Skrzynię wkopujemy w ten sposób, aby niższy bok wznosił się 15 cm, wyższy na 25 cm nad powierzchnią otaczającego gruntu. Kierunek skrzyni daje się od wschodu na zachód, przy czym niższy drugi bok wypada od strony południowej — jak to widać na rys. 1.

Skrzynie najlepiej jest wkopywać na jesień, kiedy ziemia nie jest jeszcze zamaznieta. Ziemia wewnętrz skrzyni inspektorowej (która stanowi spód skrzyni) na jesień, należy starnieć i grubo przykryć: liściemi, słomą lub liśćmi dla zabezpieczenia przed zamaznięciem. Zakładanie inspektora na zamazniętej ziemi jest szkodliwe i powoduje stratę dużej ilości ciepła z grzejącego się nowozu.

Przy zakładaniu okna inspektorowego na wiosnę na około 5-6 dni przed siewem usuwamy z wnętrza skrzyni liście. Napełniamy skrzynię ciepłym, najlepiej końskim obornikiem układając go luźno. W taki sposób robimy również obkłady z ziemią naokoło skrzyni (ca 50 cm szerokości). Następnie inspektor przykrywamy oknami te zaś słomiana mata. Po kilku dniach (3-4), kiedy obornik się zagrzeje, udeptyujemy go mocno i symiemy przygotowaną ziemię inspektorową na grubość 15 cm. Po dwóch dniach kiedy ziemia się zagrzeje, przystępujemy do siewu.

Ziemie inspektorowa powinna być bogata w składniki pokarmowe, o najlepszej strukturze, przepuszczalna i przewiewna. Powinna być zdrowa i nie zawierać żadnych szkodników, grzybów lub bakterii chorobotwórczych. Jej zasadniczymi składnikami winny być: glina, piasek i próchnica. (Zródelem próchnicy w ziemi inspektorowej bywa ziemia gnojowa, kompostowa, lub darniowa).

W następnym numerze omówimy wszystkie dalsze zagadnienia związane z inspektorami i hodowlą nowali.

Rysunek 1

Skrzynia ta składa się z prostokątnej drewnianej ramy, zbitej z desek sosnowych grubości 3-4 cm. Długość ramy stanowi wielokrotność szerokości nakładanych na nią okien. Do łatwego poruszania się okien w skrzyni, które na deszczu pęczęnią, do długości 3-okiennych skrzyni należy dodać 8 cm. Na ogólną długość 308 cm skrzyni składają się więc będzie, szerokość 3 okien inspektorowych o wymiarach 1x1,5 m, grubość dwóch listew po 2 cm pomiędzy oknami i 4 cm pozostały bok (pozostawiony równomiernie na wszystkie okna).

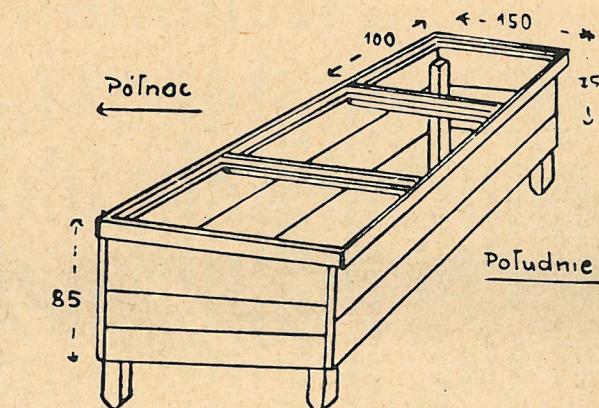
Rysunek 2

Deski stanowiące boki przybijamy do narożników wykonanych z kantom sosnowym o wymiarach 10x10 cm; wysokość jednego długiego boku powinna wynosić 75 cm, drugiego o 10 cm więcej. Nierówność ta powoduje nachylenie okien ku po-

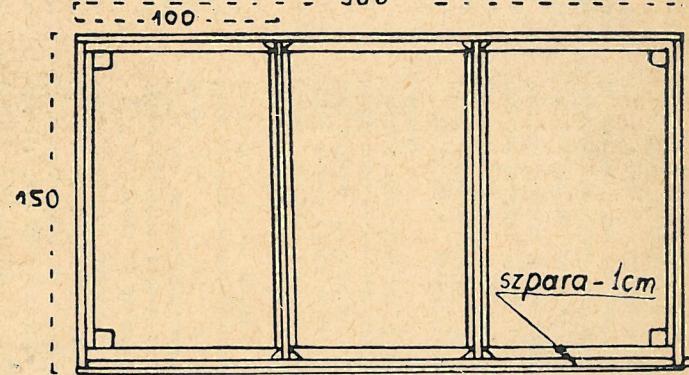
łudniowi czym ułatwia się dostęp promieniom słończnym oraz uzyskujemy spadek do ściekania wody z okien. Długie boki umacniamy od zewnątrz dwoma poprzeczkami. Na niższym boku poprzeczki te winny wystawać 1 cm poza brzeg skrzyni. Górne brzegi otaczają dookoła listwą o grubości 2 cm i szerokości 8 cm, która połowa swej szerokości wystaje ponad skrzynię. Listwa zapobiega wywiewaniu ciepła spod okien oraz uniemożliwia ich zuwanie się. Na niższym brzegu skrzyni listwę nie przybijamy bezpośrednio do desek, lecz do wystawiających na 1 cm poprzeczek. Od południowej strony pozostałe wtedy pomiędzy nimi a bokiem skrzyni szpara, przez którą woda z okien spływa na zewnątrz.

Okno inspektorowe służy do nakrywania skrzyni. Najczęściej używane jest okno znormalizowane o wymiarach 1x1,5 m. Posiada ramę podzieloną dwoma listwami zwany szczeblami. Szyby (15 sztuk wielkości 28x30 cm) ulóżone są dachówkowato w trzech rzędach, tak żeby zachodziły na siebie nie wiecej niż na 1 cm. Szczelina się je kitem. Szkoło powinno być bezbarwne, przezroczyste, bez pęcherzyków powietrznych, o grubości 2-3 mm.

MILADA SZWEDO

RYSUNEK 1

RYSUNEK 2

„ZIVOT” — czasopismo społeczno - kulturalne

CZECHOSŁOWACKIE STOWARZYSZENIA KULTURALNEGO

Redaktor naczelny — Adam Chalupec. Z-ca red. nacz. — Marian Kaškiewicz. Redaktor graficzny — Danuta Kuraho. Redaktor techniczny — Jerzy Nocuń.

Redaguje Kolegium.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA” Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 824-11. Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Jerozolimskie 37 I p., tel. 21-15-41.

Zamówienia i przedpisy na prenumeratę przyjmują do dnia 15 grudnia br. — urzędy pocztowe, listonosze i piąćce „Ruchu”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch” Warszawa, ul. Srebrna 12.

Ceny prenumeraty: roczna zł 12. Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictwa Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wilcza 46 nr konta PKO 1-6-100024, nr tel. 849-58. Ewentualne zdezaktywowane można nabywać w CKP i W „Ruch” Warszawa, ul. Srebrna 12. Oddano do sklepania 20.IX.62 r. Podpisano do druku 31.X.62 r.

Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa” Warszawa, ul. Smolna 12. Zam. 1728.

Macujev vyšiel z tmavej garáže. Nebol bol vyšší ako Proňakin, ale mal veľmi široké kosti a svoju ľahkou hranato hlavou a chlapatým zmrazeným obočím pôsobil veľmi príne. Proňakin mali mládež predložila svoju žiadosť. Macuje sa letmo pozrel na papier a začal s nervózne obzerať Proňakina, obterajúci si handrou holé, po lakte chlapate ruky.

Napokon sa priškrteňe opýtal:

— Prijal ta Chomiakov?

— Nevijam, — opatrné odpovedal Preňakin. — Pošial ma k vám. Vy vrahme rozhodnúť: prijať, či nepríjať.

pocítit jeho drsnost i teplotu a — získa dôveru v samého seba.

Prošakinova pracovitosť, jeho prekračovanie noriem a spolupracovníkov, ktorí o ňom vylakali jú, že „robí ako bôh, všetkých zdiera“ mohlo by priopomínať hrdinov typické „výrobných“ románov a noviel. Po dobu však iba čisto výkonájšia.

Prošakinove činy sú vnitorne, psychicky podložené. Na prvý pohľad sa zdajú že ide o človeka, ktorý sa derie zo skuchitivosťi, sebekosťi, zaslepenej manonárvstva. Je na tom však malí

— AKO INAK

— Ako inak,
— Častejšie zoškrabuj blato. Smykla-
o je, daj pozor!
— Smykla, prekliata cesta!

— Milión rokov budeš odpočívať, akého stáleho, — povedal Anton. — Ako staneš šmyk, — povedal Anton. — Ako vovedz, nech mi pošú bulldozer.

— Poviem!
Išiel — s jednou nohou na brzde, s druhou priadávajúc plyn, a ruky zabo-

laktami do volantu. Namahavo sa riečuc, so šmýkaním, prekonal nákladu ak prvé stúpanie. Prošak si uľahčil

卷之三

— Ale čo, — povedal Macujev, ani sa neusmejúc. Dlhó sa venoval svojim zamasteným rukám. Pronáškin tiež pozorne sledoval handu, akoby vela záviselo aj od nej.

— Taktio sa majú veci, — povedal napokon Macujev. — Mašinu mám vlastne volnú. Len ju, rozumel, treba opraviť. Dôkladne opravit. Skrátká a dobré, potrebujem mechaniká.

— Tu stojí, — uškrnul sa Proňakin. — Pred vami.

— A diplom mas?
— Diplom nie. Ale ruky.
— Aha, — povedal Macuj
da! No čože. Opraviš, ukaz
tobu sa rozhodneme. —

otázku, doložil: — Opravu samozrejme uhradíme.
— Samozrejme, — povedal Prořakin. —
A kdež je tá mašina? Chcel by som sa

— Čože pozerať? Opraviť treba. Mno-
hi už pozerali, a nič neurobili. Poroz-
mýšlaj a príď zajtra.

Už sa chystal vojst do tmavej gáráde, no Prořákin mu sotva badateľným pohybom zastavil cestu.
— Mohol by som sa na ďú pozrieť?

Aby sa nerozpadla. Hned by som zatačil
aj s opravou.
— Hned teraz?
Macujev mu ukázal ohrovský dvoj-

nápravový voz, ktorý bol nazaj po- riadne zničený. Vyzadoval si dokladnú opravu. Protičasne.

— Kto to len mohol takto doradiť?

— Jazdil na tom jeden pochábel, — objasňoval Macujev a odpru si. — No a sám vieš, aké sú tu cesty. Aj náklad-

— Tu sú na vne cesty. Ani náklad. Zahradník třeba každého za takúto opatru.

— Vari ja vratim dačo inšie? Isteže treba. Lenže všetkých neusmrieňeš. Ko nečne, ak nechceš, nebudem ti zazlievat.

— Vezmem, — povedal Proňakin. —
Rozhodol som sa.
— Porozmýšľaj, — upozorňoval ho
ešte Macujev, odchodiac. — Neponáram
sa.

Len čo odšiel, Proňakin šikovne otvoril kabiu a vliezol na široké rozhergané sedadlo. Chytila ho nevyslovná tužná podrážka v rukách obrovský volant,

počítat jeho drsnost i teplotu a — ziská dôveru v samého seba.

Proňákinova pracovitosť, jeho pre kradovanie noriem a pretestovanie spolupracovníkov, ktorí o ňom vyklasujú, že „robí ako boh, všetkých zdiera“ mohlo by pripomínať hrdinov typické „výrobných“ románov a noviel. Po dobuďnosť je však iba čisto vonkajšia záležitosť. Proňákinove činy sú vnitorne, psychicky podložené. Na prvy pohľad sa zdieľa o človeka, ktorý sa derie zo živ skuchtivosti, sebekosťi, zaslepenej manonártva. Je na tom však mal

— Akо inak!
— Castejšie zoškrabuj blato. Šmykla-
o je, daj pozor!
— Šmyklovo, prekľaťa cesta!
— Milión rokov budete odpočívať, ak
jostaneš smyk, — povedal Anton. — A
povedz, nech mi pošú buldozer.
— Poviem!
Išiel — s jedhou nohou na bŕzde,
il laktami do volantu. Namáhavo sa
vlečut, so šmykaním, prekonal náklad,
iaľ prvé stúpanie. Proňakin si uřan-
te vydýchol a zaciil, ako mu blž-
chrbat a tvář.
— Tarcha! — vzdychol si pre seba
človeku sa zlakol tejto hliny, olovenou
modrej a kizkej ako mazlavé mylo —
Čert to ber! Sukin syn si, Proňakin, —
povedal hlasnejsie, aby povzbudil se-
bie aj auto. — Nič tot!
Znovu pridal plyn, opretý o operadliciu
sedadla, a prehodil rýchlosť. Rúčička
komára a namáhavo, akoby pravé onara
stahala preťažený stroj. Zozbieral väč-
šiu časť sveta, ktorú vyskočili zlhosti
nemohlo momentálne nij vyu-
núcať, iba prosí:
— No, ešte trochu, milý! Ved ty to
nieš, sily nás veľa. No tak, netras sa
neslabni, neboj sa, vezieš predsa rudul!
Otočil sa manžko, snažiac sa pri-
džiarovať bližšie pri svahu, a uchopil
križom-križom inho cest, prekona-
mnoho nebezpečných výstupov. Teraz
by všetko toto chcel dat stroju, oc-
ikoreňa nemohlo momentálne nij vyu-
núcať, iba prosí:
— ... zoškrabuj-ú!

— ... ale to! — zamrmial Proňakin
domnievajúc sa, že ho Anton nepočujej-
ho sám niekoľko ráz, keď mu veľ-
zavízali zadné kolesá, chcel vyliezať
zlopatou zoškrabat prilepenú hlinu. —
Neboj sa, Anton, nič sa mi nestane!
Voz ťiel ďalej, nje zvláštno sa
nim nedalo, pomaly aj Proňakinovo
obavy sa rozptyloval a čoraz viac jeli
ho myšlenky zalistali k tým, že ho ča-
kali hore.

— Teraz vám všetkým ukáčem, —
mrmlal si, zatňajúc zuby, keď nju ru-
čom lietadla sa kruktá lom. Pretká-
vala ho jemná sťef dažďa, dno lomu
s blystiacimi sa kauzámi strácalo sa
modravom pološere. Znova si spomenu-

tešit, preložiť to ona vedela zo všetkých, ona, na ktorú sa vobec nepamätal. Miesto toho vpravo mokry hlinastý svah Ravo — strž a šedivé zmrávebo, a tu on, Prošákin Viktor, vú rudu z Lozenskej bane. oru netepzivo čaká Chomiajlov i Vychristuk a o ktorej ráno alebo večer dozvedia v Gorkom, Orlie, v Irkutsku mestach, v ktorých už bol, rôzne ešte nestaciť navštiviť. Spōča, že sa hovorilo vo vlaku, keď čend za najlepšiu Soudu spisovateľovo. Dej novely odo želaznej rudy. Jadať dajú vaju erku etelu róze. mati.

„Antoška mi nasykal celých cŕtim to. No zhodime pol druhý škvary, alebo aj dve, vedi yri čisté. Ech, akéž tam väsne!“ „Antoška mi nasykal celých cŕtim to. No zhodime pol druhý škvary, alebo vela. Prošákin? Čert vziať, nuž — vozim. Moju úlohu vždy len vozit, a to ti tam naložia, do toho nás už nič, len preverovanie celkom neznášlo. V rípade sa cŕtis veľmi zle. Ako tak skiel ďalej a Prošákin kaza- vom cŕtil, že sa približuje k tomu to vzrušujúci pocit, nazají, to nie je ani moja vec, ja vozit, nuž — vozim. Moju úlohu vždy len vozit, a to ti tam naložia, do toho nás už nič, len preverovanie celkom neznášlo. V rípade sa cŕtis veľmi zle. Ako